

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Kaino Zilmer

RK030

KOHALIKE OMAVALITSUSTE VÕIMALUSED
TULEOHUTUSALASE OLUKORRA PARANDAMISEKS
VÕRUMAAL

**POSSIBILITIES OF LOCAL GOVERNMENT TO IMPROVE FIRE SAFETY IN
VÕRU COUNTY**

Lõputöö

Juhendaja: Margo Klaos

Lõuna-Eesti Päästkeskuse direktor

Tallinn 2007

ANNOTATSIOON

Käesolev lõputöö on kirjutatud teemal „Kohalike omavalitsuste võimalused tuleohutusosalase olukorra parandamiseks Võrumaal”. Lõputöö on vormistatud eesti keeles. Lõputöö on kirjutatud arvutil, kasutades MS WORD ja MS EXCELI programme.

Lõputöö koosneb tiitellehest, annotatsioonist, sisukorrast, sissejuhatuses, kolmest peatükist, kokkuvõttest, ingliskeelsest kokkuvõttest, viidatud kirjanduse loetelust ja lisadest. Töö kogumaht trükitult on 67 lehekülge, millest 14 on lisad. Kasutatud kirjanduslikke allikaid on kokku 30, sealhulgas seaduseandja poolt väljaantud õigusakte 11.

Esimeses peatükis toob autor välja eeldused, mis võimaldavad vähekindlustatud perede kodusid tuleohutumaks muuta. Nendeks on: riiklikust sotsiaalhoolekandest ja kohalike omavalitsuste õigusaktidest tulenevad eeldused ning riiklikust ennetusalasest tegevusest tulenevad eeldused. Peatüki kirjutamisel on kasutatud teemakohaseid õigusakte ja kirjanduslikke allikaid.

Teine peatükk on autori poolt läbiviidud uurimistöö, mis koosneb kahest osast. Uurimistöö esimeses osas uurib autor ankeetküsitluste kaudu vähekindlustatud perede kodude tuleohutusosalast olukorda, perede tuleohutusosalaseid teadmisi ja perede ootusi abi saamise osas kohalikelt omavalitsustelt ja riigilt. Uurimistöö teises osas intervjuuerib autor kohalike omavalitsuste juhte ja sotsiaaltöötajaid. Intervjueerimise eesmärgiks on kohalike omavalitsuste poolsete seisukohtade väljaselgitamine, vähekindlustatud perede koduse tuleohutusosalase turvalisuse suurendamise osas.

Lõputöö kolmandas osas teeb autor uurimistööst järeldusi ja esitab omapoolseid soovituslikke ettepanekuid, mille läbi loodab autor kaasa aidata Võrumaa vähekindlustatud perede hulgas tehtava tuleohutusosalase ennetustöö tulemuslikumaks muutmisele.

Uurimistöö tulemusena selgus, et enamustes vähekindlustatud perede kodudes ei ole tuleohutusalane turvalisus tagatud. Puuduvad tulekahju avastamise seadmed, esmased kustutusvahendid ja oskused tegutsemiseks tulekahju puhkemise korral.

Kohalikud omavalitsused on hakanud mõistma probleemi olemust ja on nõus panustama vähekindlustatud inimeste kodude tuleohutusalase turvalisuse suurendamisse. Esimese sammuna olukorra parandamiseks varustatakse võimalikult paljude vähekindlustatud inimeste kodud suitsuanduritega. Omavalitsuste sotsiaaltöötajad on nõus tegema esmast selgitustööd, suurendamaks inimeste huviatust tuleohutusalase koolituse osas.

Lõputöö järelduste osas on autori poolt pakutud soovituslike ettepanekute hulgast kõige uudemaks idee, viia kohalike omavalitsuste ja päästeasutuse vaheline ennetusalane koostöö lepingulistele alustele. Lepinguline suhe määratleb osapoolte kohustused, ka rahalised ja võimaldab tulemust paremini hinnata.

SISUKORD

Annotatsioon	2
Sisukord	4
Jooniste loetelu	6
Sissejuhatus	7
1.EELDUSED VÄHEKINDLUSTATUD PEREDE KODUDE TULEOHUTUMAKS MUUTMISEL	10
1.1.Riiklikust sotsiaalhoolekandest ja KOV õigusaktidest tulenevad eeldused	10
1.1.1.Töös kasutatavad mõisted	10
1.1.2.Sotsiaalhoolekandevalased riiklikud õigusaktid	11
1.1.3.Kohaliku omavalitsuse osa seadusandluse kujundamisel	13
1.2.Riiklikust ennetusalasest tegevusest tulenevad eeldused	15
1.2.1.Tuleohutusala ennetustöö olukord Eestis läbi ajaloo	15
1.2.2.Päästeala seadusandlus	16
1.2.3.Ennetustöö strateegia aastani 2011 ja ennetustööd toetavad tegevused	17
2.UURIMISTÖÖ	19
2.1.Tuleohutusala olukord Võrumaa vähekindlustatud perede kodudes	19
2.1.1.Olukorra kirjeldus	19
2.1.2.Uurimismeetod	19
2.1.3.Valim	20
2.1.4.Sihtrühmale koostatud standardiseeritud küsimustiku vastuste analüüs	21
2.1.5.Uurimistulemuste kokkuvõte	33
2.2.Kohalike omavalitsuste võimalused ja valmisolek tuleohutusala olukorra parandamiseks vähekindlustatud perede kodudes	36
2.2.1. Süvaintrjuude ettevalmistamine omavalitsustöötajate intervjuerimiseks	36
2.2.2.Intervjuude läbiviimine	37
2.2.3.Intervjuude analüüs	37
3.UURIMISTÖÖST TULENEVAD JÄRELDUSED JA SOOVITUSED	43

3.1.Kohalike omavalitsuste otsesed võimalused sihtrühma kodude tuleohutusalase olukorra parandamiseks	
3.2.Kohalike omavalitsuste kaudsed võimalused sihtrühma kodude tuleohutusalase olukorra parandamiseks	
3.3.Erinevate ennetustöö meetodite sobivus sihtrühmale	45
3.4.Soovitused sihtrühmale suunatud ennetustöö tõhustamise osas	46
Kokkuvõte	47
Summary	49
Viidatud kirjandus	51
Lisad	53
Lisa 1. Ankeetküsitlus	53
Lisa 2. Intervjuu Võrumaa Omavalitsuste Liidu sotsiaaltöö peaspetsialisti Marianne Hermanniga	56
Lisa 3. Intervjuu Varstu valla sotsiaaltöötaja Signe Arumäega	58
Lisa 4. Intervjuu Antsla valla sotsiaaltöötaja Vilve Lepikuga	60
Lisa 5. Intervjuu Lasva valla sotsiaalosakonna juhataja Tea Kallastega	62
Lisa 6. Intervjuu Mõniste valla abivallavanema Merlika Niidumaaga	64
Lisa 7. Intervjuu Varstu vallavanem Rein Ansipiga	66

JOONISTE JA TABELITE LOETELU

Joonis 1. Lõuna-Eestis 2006.a juhtunud tulekahjude väljaselgitatud tekkepõhjuste jaotus.....	19
Joonis 2. Hinnang kodude tuleohutusalasale olukorrale.....	21
Joonis 3. Kasutatud meetmed kodude tuleohutumaks muutmisel.....	22
Joonis 4. Hinnang küttesedmete puhastamisele.....	23
Joonis 5. Elektripaigaldiste uuendamine kodudes.....	23
Joonis 6. Viimase viie aasta tuleohtlikud olukorrad kodudes.....	24
Joonis 7. Pereliikmete huvi tase tuleohutusalasest koolitusest.....	25
Joonis 8. Pereliikmete poolt läbitud tuleohutusalasest koolitused.....	26
Joonis 9. Kõige efektiivsem tuleohutusvahend.....	27
Joonis 10. Pereliikmete valmisolek tegutsemiseks tulekahju korral.....	27
Joonis 11. Abi kutsumine tulekahju puhkemise korral.....	28
Joonis 12. Perede rahalised võimalused tuleohutuse suurendamiseks.....	29
Joonis 13. Igaüks vastutab oma kodu tuleohutumaks muutmise eest ise.....	30
Joonis 14. Koostöövalmidus kohaliku omavalitsuse ja päästeasutusega.....	30
Joonis 15. Vähekindlustatud inimeste ootused kohalike omavalitsuste ja riigi suhtes.....	31
Joonis 16. Kohaliku omavalitsuse toetus küsitlusele eelnenud ajal.....	32
Joonis 17. Kodu tuleohutumaks muutmisel vajatav abi.....	33
Tabel 1. Kvantitatiivuuringu osalenud sihtrühma jaotumine KOV lõikes.....	20

SISSEJUHATUS

Lõputöö teema aktuaalsus tuleneb Päästeteenistuse arengukavas aastateks 2005-2009 ja päästeala ennetustöö strateegias aastani 2011 püstitatud eesmärkide täitmisest ja vajadusest eri ametkondade koostöö tihendamiseks tuleohutusosalase ennetustöö tõhusamaks muutmisel.

Tulesurmade põhjuste taga peituvad mitmetahulised probleemid, mille lahendamiseks ei piisa ainult päästeasutuste tegevusest. Kodude tuleohutumaks muutmisel ning inimeste elu ja vara kaitsmisel on päästeasutused alustanud aktiivset koostööd maavalitsuste, kohalike omavalitsuste, meedia, vabatahtlike organisatsioonide ja ettevõtjatega. Tuleb leida võimalusi kohalike omavalitsuste (lõputöös kasutatakse lühendit KOV) osaluse suurendamiseks ja luua nn „rohujuuretasandi“ võrgustik (Päästeala ennetustöö strateegia aastani 2011).

Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada Võrumaa kohalike omavalitsuste valmisolek ja võimalused maakonna vähekindlustatud perede kodude tuleohutumaks muutmiseks ning teha ettepanekuid olukorra parandamiseks. Lõputöös kasutab autor mõistet pere, mis on sünonüümiks mõistele leibkond.

Leibkond on samas eluruumis (korteris, eramus, eraldatud korteriosas vm) elav inimeste rühm, kes kasutab ühiseid rahalisi ja/või toiduresse. Praktiliselt on leibkonna sünonüümiks pere, kuid mitte perekond.

Leibkonna (pere) ja perekonna põhilised erinevused on järgmised:

- ✓ üksikult elav isik moodustab omaette leibkonna, kuid mitte perekonna;
- ✓ perekonnaliikmeid seovad abielu- või sugulussidemed. Leibkonna puhul pole see vajalik;
- ✓ perekonnaliige võib elada muust perekonnast pikemat aega eemal, jäädes endiselt perekonnaliikmeks. Eemalviibiv leibkonnaliige loetakse leibkonda kuuluvaks ainult teatava aja (nt aasta) jooksul;

- ✓ leibkonnas käsitletakse samaväärsetena seaduslikus ja vaba-abielus olevaid isikuid, samuti lihaseid ja kasulapsi jt. Perekonna puhul on olulised perekonnaõigusega määratud seaduslikud vahekorrad. (Ainsaar 2000, 82)

Sihtrühmaks on valitud Võrumaal elavad pered, kelle igakuine rahaline sissetulek ei taga pereliikmetele Riigikogu poolt kehtestatud toimetulekupiiri suurust. Seega on sihtrühmaks toimetulekutoetust saavad pered.

Vaesus on aegade jooksul olnud üks peamisi sotsiaalseid probleeme, mis on tingitud heaolu ümberjagamise ja erinevate sotsiaalsete programmide kasutuselevõtu vajadusest. Primitiivsetes ühiskondades jäi vaeste eest hoolitsemine enamasti lähemate sugulaste ülesandeks, kuid riikluse tekkimisega ja teatava igapäevasest tarbimisest ülejääva ressursside taseme saavutamiseks avanes võimalus ning ühiskonna sidususe ja stabiilsuse seisukohalt vajadus toetada vaeseid ka institutsionaalselt. Ehkki võimu stabiliseerimiseks alustati elatusvahendite tasuta jagamisega juba Rooma impeeriumis, võib vaesteabi alguseks pidada siiski keskaegset Euroopat, kui tsunftide abistamiskassadest jagati toitu ja peavarju haigetele ja vanadele (12. - 16. sajandil Inglismaal ja Saksamaal). 1553. aastast pärineva Inglismaa Vaesteseadusega jagati vaesed järgmisteks rühmadeks: võimetud (vanad, orvud, kroonilised haiged), vigastatud (invaliidid) ja raiskajad (loodrid, hulkurid, joomarid). Umbes samast ajast pärineb ka üldlevinud kontseptsioon, mille järgi vaesteabi on eelkõige kohalik probleem ning nõuab operatiivset tegutsemist just kohalikul tasandil. (Sotsiaalpoliitika 1 1995, 5-6)

Teema käsitlemiseks ja lahendite leidmiseks püstitab autor hüpoteesi: Võrumaa kohalikud omavalitsused on huvitatud vähekindlustatud perede kodude tuleohutumaks muutmisest.

Püstitatud eesmägi täitmise esimeses osas viidi sihtrühma hulgas läbi uuring koostöös maakonna sotsiaaltöötajatega. Uuringu läbiviimiseks koostati standardiseeritud küsimustik, mis koosnes kolmest osast:

- ✓ kodude tuleohutusalane olukord;
- ✓ tuleohutusalane teadlikkus;
- ✓ kohaliku omavalitsuse võimalused turvalisuse suurendamiseks.

Küsimustikele vastasid vabatahtlikkuse alusel omavalitsustesse toimetulekutoetust taotlema tulnud perekonnad. Saadud tulemuste analüüsimisel koostati kokkuvõtte sihtrühma kodude

tuleohutusalasest olukorrast, sihtrühma pereliikmete tuleohutuslastest teadmistest ja sihtrühma vajadustest kodu tuleohutumaks muutmisel. Küsimustiku kolmanda osa analüüsimisel saadi andmeid kohalike omavalitsuste tegevuste kohta sihtrühma kodude tuleohutumaks muutmisel.

Eesmärgi täitmise teises osas viidi läbi standardiseerimata intervjuud Võrumaa kohalikes omavalitsustes juhtivatel ametikohtadel olevate ametiisikutega ja maakonna sotsiaalpoliitikat kujundavate sotsiaaltöõspetsialistidega. Intervjuude analüüsimisel selgitati välja kohalike omavalitsuste antud ajahetke võimalused sihtrühma kodude tuleohutumaks muutmisel.

Töö lõpuosas teeb autor kokkuvõtte uuringutulemustest ning esitab omapoolseid ideid ja mõtteid.

1.EELDUSED VÄHEKINDLUSTATUD PEREDE KODUDE TULEOHUTUMAKS MUUTMISEL

1.1.Riikliku sotsiaalhoolekande põhimõtetest ja kohaliku omavalitsuse õigusaktidest tulenevad eeldused

1.1.1.Töös kasutatavad mõisted

Sotsiaaltöö valdkonda kuuluvad mõisted:

1. sotsiaalhoolekanne – sotsiaalteenuste, sotsiaaltoetuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi osutamise või määramisega seotud toimingute süsteem;
2. toimetulek – isiku või perekonna füüsiline või psühhosotsiaalne võime igapäevases elus toime tulla;
3. sotsiaalteenus – isiku või perekonna toimetulekut soodustav mitterahaline toetus;
4. sotsiaaltoetus – isiku või perekonna toimetuleku soodustamiseks antav rahaline toetus;
5. muu abi – sotsiaalse keskkonna parandamisele ja sotsiaalse turvalisuse suurendamisele suunatud tegevus;
6. sotsiaalkorter – munitsipaalomandis olev eluruum sotsiaalteenust vajavale isikule;
7. sotsiaaltöötaja – vastava erialase ettevalmistusega kõrgharidusega isik;
8. vältimatu sotsiaalabi – piisavate elatusvahenditeta isiku olukorrale vastavad hädavajalikud sotsiaalhoolekandelised abinõud, mis tagavad vähemalt toidu, riietuse ja ajutise peavarju. (Sotsiaalhoolekande seadus § 2)

Päästeala ennetustöö valdkonda kuuluvad mõisted:

1. õnnetus (tuleõnnetus) – ohtliku eseme ja ainega vale ümberkäimise tõttu põhjustatud sündmus;
2. õnnetusi ennetavad meetmed – rakendatavad abinõud (abinõude/tegevuste kompleks), mis aitavad õnnetusi ära hoida või vähendada õnnetustega kaasneva kahju suurust;

3. päästeala ennetustöö – kasutatavad abinõud, mille eesmärk on õnnetusi ära hoida või vähendada kahju suurust õnnetuse korral. Ennetustöö tulemusena on esmane kasusaaja inimene;
4. ohutus (tuleohutus) – olukord, kus ohuallikad on kõrvaldatud või miinimumini viidud;
5. turvalisus (kaitstus) – olukord, kus inimesed on teadlikud potentsiaalsetest ohtudest ning on kaitstud vastavate oskuste, teadmiste ja vahenditega;
6. kodu – kõik elamud ja eluruumid;
7. tulekahju avastamiseseadmed – tuleohutuspaigaldused, mis teavitavad hoones viibivaid inimesi tulekahjust või selle tekkimise ohust;
8. esmased tulekustutusvahendid – ühe inimese poolt tule kustutamiseks ette nähtud vahendid. (Päästeala ennetustöö strateegia aastani 2011)

1.1.2. Sotsiaalhoolekandevalased riiklikud õigusaktid

Eesti Vabariigi Põhiseaduse § 28 sätestab isikute õiguse tervise kaitsele. Eesti Vabariigi Põhiseaduse kohaselt on Eesti kodanikul õigus abile vanaduse, töövõimetuse, toitjakaotuse ja puuduse korral. (RT 1992, 26, 349)

Abitus on teadmiste, oskuste ja võimete puudumine. See võib seonduda peamiselt vaesusega, kuid ka hästi toimetulev võib olla näiteks oma vanuse või puude tõttu abitu. (Tulva 1996, 16)

Samas võivad vaesusrisiki sattuda inimesed, kelle abitus ei ole mõjutatud ühegi eelpool nimetatud eeldatava teguri poolt. Vaesusrisiki võivad sattuda tänapäeva ühiskonnas erinevas vanuses tööealised inimesed. Selle peamiseks põhjuseks on nüüdisaja tööturg, mille paindlikkuse suurendamine tõstab ühtlasi töösuhte ebastabiilsus (Toots 2005, 21).

1999. aasta Eesti Inimarengu aruande järgi eristatakse Eestis peamiselt otsest vaesust, toimetulekut ohustavat vaesust ja vaesusrisiki. Otsestes vaesuses (kuni 80% vaesuspiirist) elavatel inimestel on raskusi isegi füsioloogiliste vajaduste rahuldamisega. Toimetulekut ohustava vaesuse (81-100% vaesuspiirist) puhul on füsioloogilised vajadused üldjuhul rahuldatud, kuid ei piisa ressursse kultuuriliste ja sotsiaalsete vajaduste rahuldamiseks. Tänapäevases Eestis on vaesuspiirina kasutusel nn toimetulekupiir, mille kehtestab Riigikogu riigieelarvega. 2007. aastal on toimetulekupiiri suuruseks esimese pereliikme kohta 900 krooni kuus ja järgnevatele pereliikmetele 720 krooni kuus. Mida arenum ja inimkeskem on

ühiskond, seda kõrgemale vaesuse piiritlemise latt ka pannakse.

Vaesuse määratlemisel saab kasutada ka absoluutse ja suhtelise vaesuse mõisteid. Absoluutne vaesus tähistab indiviidi, leibkonna või sotsiaalse sihtgrupi käsutuses olevate ressursside minimaalset elustandardist madalamat taset. Raha jätkub vaid hinge sees hoidmiseks ja hädapäraseks peavarjuks. Suhtelise vaesuse puhul on ressursside tase tunduvalt madalam inimeste keskmisest ressursitasemest. Vaesus on alati suhteline ja ta on mõjutatud konkreetse ühiskonna arengutasemest, kultuurist ja traditsioonidest. Absoluutset vaesust on püütud hinnata minimaalse toidukorvi maksumusega. See tähendab, et isik on vaene, kui ta sissetulek on sedavõrd madal, et ta ei saa endale lubada esmaste vajaduste rahuldamist, milleks on toit, riided ja eluase. (Tulva 1996, 16, 21)

Ühiskonnast lähtudes on vaesus sotsiaalprobleem. See väljendub teatud elanikkonna rühmade materiaalsete ressursside ebapiisavusest tingitud ilmajäetuses ühiskonnas hädavajalikuks peetud elustandardist ning sotsiaal-majanduslikust osalusest. (Vaesuse leevendamine Eestis ... 1999, 10)

Toimetulekuraskus on probleem, mis mõjutab kogu ühiskonda. Sotsiaalvaldkonna teemalistes raamatutes kirjutatakse, et kaasajal vaesus demokratiseerub, mis peaks kajama kui hoiatus enamusele ühiskonna liikmetest. Kaasaja ühiskonnas on oht sattuda toimetulekuraskustesse ebasoodsate elusündmuste kuhjumise tagajärjel, millest üheks tõenäolisemaks teguriks tuleks lugeda makseraskusi pangalaenude tagasimaksmisel. Domineerib arusaam, et sotsiaalne kaitse on üks inimese põhiõigustest, mistõttu on riigi ja kohaliku omavalitsuse kohuseks abistada hädasolijaid, neid, kes omapäi toime ei tule.

Sotsiaalhoolekande ülesanneteks on isikule või perekonnale toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isiku sotsiaalse turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine (sotsiaalhoolekande seadus §3 lg2). Sotsiaalhoolekannet korraldavad sotsiaalminister, maavanemad ja kohalikud omavalitsused (§5 lg1). Omavalitsuse sotsiaalhoolekannet korraldab valla- ja linnavalitsus (§5 lg4). (RT I 1995, 21, 323)

1992. aastast käivitati eluasemetoetuste programm (madala sissetulekuga peredele kompenseeriti kommunaalteenused, mis ületasid 25% pere sissetulekust). Aasta hiljem

käivitati toimetulekutoetuste programm. 1997. aastal ühendati nii eluaseme- kui toimetulekutoetused ja anti need kohaliku omavalitsuse hallata. (Salu 2001, 97)

Sotsiaalhoolekandeseaduse §14 on kirjas, millised eluasemeteenuseid on KOV kohustatud osutama. Kohalikud omavalitsusorganid on kohustatud andma eluruumi isikule või perekonnale, kes ise ei ole suuteline ega võimeline seda endale või oma perekonnale tagama, luues vajaduse korral võimaluse sotsiaalkorteri üürimiseks (RT I 1995, 21, 323).

Toimetulekuabi korraldus sõltub abistatavast sihtrühmast. Suund on võetud isikute toetamiseks nende normaalses elukeskkonnas, milleks loetakse kodu. Välditakse spetsiifiliste, kindlale sihtrühmale mõeldud eluruumide ehitamist. (Kõre 2006, 20)

1.1.3.Kohaliku omavalitsuse osa seadusandluse kujundamisel

Vaesus võib olla harimatuse tagajärg. Samas võib vaesust põhjustada ebaõiglus, kuritegevus, alkoholism, vähenenud turvalisus, lünklik infrastruktuur, narkootikumide tarvitamine, mis võõrutab tööst, ühiskonnast ja kultuurist, lõhub perekonna- ja kogukonnasuhted.

Vaesus erineb oma olemuselt ka regiooniti. Edukamad on olnud siiani Eesti suuremad linnad ja maakonnakeskused. Vähemedukad ja kaotajad on peamiselt maapiirkonnad (eelkõige äärelise asendiga). Pooled Kagu- ja Ida-Eesti vallad on otseselt vaesed ja neid omavalitsusi iseloomustab elanike väike arv, elanike madalam haridustase ning kõrgem vanus, samuti on nendes piirkondades vähearenenud teenindussfäär. Sama piirkondlik tendents mõjutab töötuse taset. Vaesusriskid kombineerituna on kõige negatiivsemad, sest nende puhul toimib mitu vaesusriski põhjustajat samaaegselt. (Vaesuse leevendamine Eestis ... 1999, 21)

Sotsiaalhoolekande üheks olulisimaks ülesandeks on takistada inimeste vaesumist ning nende sattumist tõrjutute hulka. Sotsiaalhoolekandetöö tulemusena peab igaühele saama tagatud vähemalt minimaalne võimalus koos teistega elust osa saada ja oma eluga ka edasi areneda. (Mikkola 1997, 6)

Kohaliku Omavalitsuse Korralduse seadusest tulenevalt, on kohalikul omavalitsusel õigus, võim ja kohustus juhtida kohalikku elu. Kohaliku elu juhtimisel tuleb lähtuda valla- või

linnaelanike õigustatud vajadustest, seejuures arvestades valla või linna arengu iseärasusi Omavalitsusüksuse ülesandeks on korraldada antud vallas või linnas sotsiaalabi ja -teenuseid, vanurite hoolekannet, noorsootööd, elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni, heakorda, jäätmehooldust, territoriaalplaneerimist, valla- või linnasisest ühistransporti ning valla teede ja linnatänavate korrashoidu, juhul kui need ülesanded ei ole seadusega antud kellegi teise täita. (RT I 1993, 37, 558)

Eluga mittetoimetulevaid inimesi on püütud paigutada ühise nimetaja alla. Sotsiaalsesse riskirühma või sihtgruppi kuuluvad inimesed ei ole sarnased ja ühtemoodi eluga hädas. Sotsiaalsete sihtgruppide tekkepõhjused on erinevad ja erinevad on ka neile sotsiaalse abi andmise viisid ja vajadused. Kõikide erinevate sihtgruppide ühiseks tunnuseks on asjaolu, et inimeste igapäevane toimetulek on mingis osas häiritud. (Medar 2002, 27)

Riikliku sotsiaalpoliitika kujundajad on aru saanud, et sihtgruppidesse kuuluvate inimeste sotsiaalabi vajadused erinevad ja sellest tulenevalt püütakse sotsiaaltoetuste määramist muuta paendlikumaks. Selliste sotsiaalsete toetuste nagu toimetulekutoetuse ja puuetega inimese hooldajatoetuse määramine on antud kohaliku omavalitsuse pädevusse, mis peab tagama võimalikult sihipärase ressursi kasutamise. KOV teavad kohalikke olusid kõige paremini, mis tagab selle, et abi saab see, kes seda kõige enam vajab.

Kohaliku Omavalitsuse Korralduse seaduse järgi võib kohalik omavalitsus moodustada valla- või linnavalitsuse korrakaitseüksuse või nimetada ametisse korrakaitsega tegeleva ametniku. Sellise institutsiooni loomise eesmärk on avaliku korra tagamine ja valla- või linnavolikogu poolt vastuvõetud eeskirjade täitmise üle järelevalve teostamine kohaliku omavalitsuse määratud tööpiirkonnas. Kohaliku omavalitsuse poolt kehtestatud eeskirjad, mille täitmist selline ametnik võiks kontrollida oleksid: avaliku korra eeskiri, heakorraeeskiri ja muud eeskirjad, mis kohapealset elu korraldavad. Avaliku korra eeskirja ja heakorraeeskirja saavad omavalitsused sisse kirjutada punkte, mis oleks tuleohutuse mõttes ennetava iseloomuga.

Tuleohutusosalase olukorra parandamise eeldused on otseselt või kaudselt sisse kirjutatud mõnede kohalike omavalitsuste poolt väljaantud õigusaktidesse. Rõuge valla avaliku korra eeskirja punkt nr 15 keelab kulu põletamise. Sama eeskirja punkt nr 16 ütleb, et Lökete ja muude tuletööde tegemine on lubatud ainult omaniku või territooriumi valdaja loal ja

täiskasvanud inimeste juuresolekul vähemalt 30 m kaugusel hoonest ja muudest kergesti süttivatest objektidest, kusjuures tuleb arvestada ilmastikutingimusi ja tuule suunda (Rõuge valla avaliku korra eeskiri).

Arengukavade ja üldplaneeringute koostamisel analüüsivad kohalikud omavalitsused oma haldusterritooriumil valitsevat olukorda ja arvestades prognoositavaid trende piirkonna arengus, kavandavad aastateks ette tegevusi, mis peaks kohalikule kogukonnale tagama turvalise elukeskkonna. Näiteks Rõuge valla arengukavas on selgelt vihjatud vajadusele kaasajastada olemasolevat elamufondi, mis toob endaga kaasa ka tuleohutusosalase olukorra paranemise. Tõenäoliselt lähiaastatel ei võimalda elanikkonna põhiosa sissetulek oluliselt edendada uuselamuehitust, mistõttu põhiohk jääb olemasoleva elamufondi säilitamisele ja kaasajastamisele (Rõuge valla arengukava 2004 – 2012).

Kohalikul omavalitsusel on vastava korra olemasolul õigus maksta täiendavat toimetulekutoetust. Mõniste vallavolikogu poolt kehtestatud vastava korra § 9 sätestab raskes majanduslikus olukorras olevatele inimestele makstavad toetused. Vastava paragrahvi lõike kolm alusel võib maksta ühekordset rahalist või mitterahalist (sotsiaalteenus) toetust inimesele või perekonna toimetuleku soodustamiseks. (Mõniste Vallavolikogu määrus 28. märts 2006 nr 1-1.5/8)

1.2. Riiklikust ennetusalasest tegevusest tulenevad eeldused

1.2.1. Tuleohutusosalase ennetustöö olukord Eestis läbi ajaloo

Tuleohutusosalase ennetustööle hakati tõsisemat tähelepanu pöörama keskaja Eesti linnades. Juba XIII sajandi linnaseadus kohustas Tallinna majaomanikke omama maja juures veetünni tulekahju puhkemise tarbeks. Linnade pidev kasvamine ja sagedased tulekahjud sundisid raade üha tõsisemalt tegelema tuleohutusküsimustega. Hakati välja andma seaduse jõudu omavaid tuletõrjemäärusi. Eestis esimese teadaoleva tuletõrjemääruse (*Brandordnung*) andis välja Tallinna raad 1555. aastal. (Vaarmann 1988, 18)

Tuleohutusosalast ennetustööd on Eestis tehtud läbi sajandite. Erinevatel aegadel on tulnud tähelepanu pöörata enamjaos sarnastele tuleohutusosalastele probleemidele. Alates tule kasutusle võtmisest on suureks probleemiks jäänud inimese hooletus tulega ümberkäimisel.

Sellest ajast kui hakati elamute kütmiseks kasutama küttekoldeid, juhtub tuleõnnetusi mittekorras kütteseadmetega. On ajaperioode, millal mõningad tuleohutusalsed probleemid võimendusid.

1929. – 1933. aastani oli Eestis peamiseks tulekahju tekkimise põhjuseks peale hooletuse ja mittekorras küttekollete – süütamine. Majanduskriisi aastatel püüdsid kinnisvaraomanikud laosest pääseda või isegi rikastuda. Et pidurdada süütamisi, kehtestati 1931. aastal nõue, mille kohaselt tulekahjus hävinud hoone tuli uuesti üles ehitada. (Vaarmann 1988, 99-100)

Nõukogude ajal pöörati suurt tähelepanu järelevalve teostamisele, mille peamiseks eesmärgiks oli abinõude rakendamine tulekahjude vältimiseks. Eesmärkide saavutamiseks rakendati tööle praktiliselt kõik tuletõrjetõotajad ning järelevalve alla võeti kõik rahvamajandusobjektid ja kogu elamufond. (Vaarmann 1988, 175-177)

Eesti taasiseseisvumisega 1991. aastal hakati ülesehitama vabale riigile kohast tuletõrjeorganisatsiooni. 1992. aastal ühendati tuletõrjealane- ja tsiviilkaitsealane tegevus ühtseks päästealaseks tegevuseks. Kui kõike uut moodi teha, võib juhtuda, et mõnele olulisele tegevusele pööratakse vajalikust vähem tähelepanu. Kiirelt toimuvate reformide käigus jäi tuleohutusalsane tegevus muude tegevuste varju. Tuleohutusalsane olukorra halvale seisule riigis juhtis Riigikontroll tähelepanu oma 2006. aasta kontrollaruande kokkuvõttes.

Riik on tulekahjude ärahoidmiseks vähe teinud. Siseministerium ei ole tuleohutusvaldkonna arengut tähtsustanud. Ministerium ei ole seadnud asutustele ega ametnikele selgeid eesmärke ega nõudnud tulekahjude ärahoidmisele suunatud tegevuse otsustavat tõhustamist. Et ennetustöö on ebapiisav, seda näitab asjaolu, et inimeste teadlikkus tuleohutusest on vähene: 52% Riigikontrolli küsitlusele vastanutest ei kaitse oma kodu suitsuanduri, tulekustuti, tulekustutusteki või tulekindlate ustega. Eluruumidesse suitsuanduri paigaldamist nõudev Vabariigi Valitsuse määrus hakkab kehtima alles 2009. aastast, ehkki suitsuanduri paigaldamine pole kuigi kulukas ning selle kasutegur on suur. Eluhoonete tuleohutusalskontroll on tegelikult ebapiisav. (Riigikontrolli kontrolliaruanne nr OSII-2-6/06/18 10.04.2006)

1.2.2. Päästealane seadusandlus

Päästeameti põhimääruse § 5 järgi on ameti üheks tegevusvaldkonnaks tuleohutus- ja päästealane ennetustöö (RTL 2006, 33, 595).

Päästeteenistuse arengukavas 2005 – 2009 on päästeteenistuse missiooni ühe osana kirjeldatud turvalise elukeskkonna loomist. Missiooni elluviimist alustatakse inimeste tevitamisega ohtudest, millised neid ümbritsevad ja kuidas neid ennetada ning koolitamisega, mis õpetab käituma õnnetuse toimumise korral. Missiooni elluviimise oluliseks tegevuseks on tagada hädaabinumbri 112 toimimine.

Päästeteenistus on ennetustööle suunatud organisatsioon ning vastavate tegevuste tulemusel on elukeskkond muutunud ohutumaks – ühiskond on teadlik ümbritsevatest ohtudest ja inimesed käituvad ohte ennetavalt ning kaaskodanikke toetavalt, õnnetustes hukkunud inimeste arv väheneb aastate lõikes (Päästeteenistuse arengukava 2005-2009).

Ennetustöö tõhustamise vajalikkust on toetanud oma sõnavõttudes ka kõrged riigiametnikud. 2003. aastal on tollane siseminister Margus Leivo avaldanud mõtte, milles soovib olukorra parandamiseks kaasata erinevaid organisatsioone. „Siseministrina teeb mulle muret tules hukkunute inimeste suur hulk. Selle aasta esimesel poolel on tules hukkunud 86 inimest. Koostöös vabatahtlike organisatsioonide ja teiste ametkondadega tuleb tõsta inimeste teadlikkust, et läbi ennetustegevuse vähendada nii tulekahjude kui teiste õnnetuste ja nende läbi hukkunute arvu” (Leivo, M. 2003).

Päästekeskuse üheks tegevuseks on ennetustööalase koostöö korraldamine teiste asutuste, ettevõtjate ning mittetulundusühingute ja sihtasutustega (Lõuna-Eesti Päästekeskuse põhimäärus). Päästekeskuste töö tulemuslikkuse mõõtmiseks on Päästeamet 2007. aastaks sõlminud keskustega tulemuslepingud. Tulemuslepingus on kirjas ka aasta jooksul täitmiseks ettenähtud ennetava iseloomuga tuleohutusalsed tegevused.

Tuleohutusala ennetustöö on Päästeameti prioriteetne tegevussuund, mille olulist osa teostatakse läbi regionaalsete päästeasutuste. Pöörates enam tähelepanu tuleohutusele kodudes, on päästeasutused alustanud aktiivset koostööd kohalike omavalituste ning maavalitsustega, leidmaks võimalusi toetada ja nõustada sotsiaalselt vähemkindlustatud peresid tuleohutust puudutavates probleemides (Päästeameti teade 09.03.2007).

Päästetöötaja tunnetab oma ühiskondlikku missiooni elukeskkonna turvalisemaks ja hoolivamaks muutmisel (Päästetöötaja eetikakoodeks).

1.2.3. Ennetustöö strateegia aastani 2011 ja ennetustööd toetavad tegevused

Päästeala ennetustöö üldine eesmärk on kujundada Eestis elukeskkond, kus igaüks loob ning väärtustab ohutust ja turvalisust, mis aitab vähendada õnnetuste ja nende läbi hukkunute ning vigastuste arvu, samuti õnnetustega kaasnevate kahjude suurust. Ennetustööks loetakse need abinõud, mille eesmärk on õnnetusi ära hoida või vähendada õnnetuse korral kahju suurust ja mis on otseselt kodanikule suunatud (inimene on esmane kasusaaja). (Päästeala ennetustöö strateegia aastani 2011)

Päästealase ennetustöö tõhustamiseks on Päästeameti poolt algatatud mitmeid kampaaniaid ja projekte:

- ✓ jõulukampaania;
- ✓ televisiooniklipid;
- ✓ raadioklipid;
- ✓ välimeedia;
- ✓ projekt „Nublu kaitseb ja õpetab”;
- ✓ projekt „Kodu tuleohutuks! 2007“.

Tuleohutusosalast teadlikkust on suurendanud lastele suunatud üritused: laste loominguvõistlus ja noortelaagrid.

Lõuna-Eesti Päästekeskus on algatanud koostööprojekti kohalike omavalitsustega, mille raames toimuvatel kohtumistel selgitavad osapooled (Päästekeskus ja KOV) oma seisukohti päästeala puudutavates küsimustes. Põhirõhk on pandud ennetusalase tegevuse tõhustamisele. Kohalikud omavalitsused on Lõuna-Eesti Päästekeskuse olulised koostööpartnerid. Päästekeskus teeb kohalike omavalitsustega koostööd kolme käimasoleva ennetustöö projekti raames:

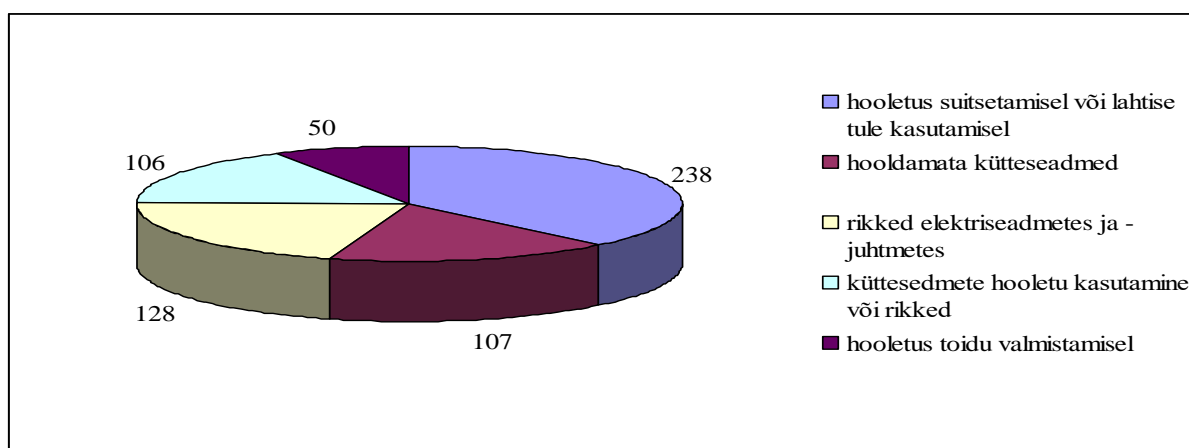
- ✓ „Nublu kaitseb ja õpetab”;
- ✓ „Kodu tuleohutuks! 2007”;
- ✓ kohalike omavalitsuste koostööprojekt.

2.UURIMISTÖÖ

2.1.Tuleohutusala olukord Võrumaa vähekindlustatud perede kodudes

2.1.1.Olukorra kirjeldus

Lõuna-Eesti Päästkeskuse menetlusbüroo andmetel toimus Lõuna-Eestis 2006. aastal üle 2000 tuleõnnetuse ning tules hukkus 37 inimest, neist 36 kodudes ja üks inimene kaotas elu kulupõlengu tagajärjel. Arvuliselt kõige rohkem tuleõnnetusi juhtus lõuna-eestlaste kodudes, kokku 567 korral. 139 tulekahju toimus majapidamishoonetes, 67 tööstushoonetes ja 137 korral põlesid mootorsõidukid. Tulekahjude peamised tekkepõhjused jaotusid alljärgnevalt (joonis 1):

Joonis 1. Lõuna-Eestis 2006.a juhtunud tulekahjude väljaselgitatud tekkepõhjuste jaotus

Allikas: Lõuna-Eesti Päästkeskuse menetlusbüroo juhataja M.Käo

Võrumaal toimus 2006. aastal 283 põlengut, neist 58 eluhoonetes ja 15 majapidamishoonetes. Lahtise tule hooletu kasutamine ja lohakas suitsetamine põhjustasid 32 tulekahju, ettevaatamatus küttekollete kasutamisel 13 ja suitsulõõrides süttinud tahm 10 tulekahju. (Käo

2007)

2.1.2. Uurimismeetod

Autori poolt viidi läbi kvantitatiivmeethodil põhinev pilootuuring, millega selgitati välja tuleohutusala olukord ja ootused olukorra parandamiseks maakonna vähekindlustatud perede hulgas. Uuringu läbiviimiseks koostas autor standardiseeritud küsimustiku (Lisa 1), mis koosnes kolmest osast: kodude tuleohutusala olukorda puudutavas osas andis küsimustele vastaja hinnangu oma perekonna eluaseme seisukorrale, tuleohutusala teadlikkust käsitlevas osas hindas vastaja oma perekonna oskusi käitumaks ohuolukorras ja viimases osas hindas vastaja omavalitsuse senist panust tuleohutusala turvalisuse suurendamiseks oma kodus ning andis teada, millist abi vajaks tema pere tulevikus.

Andmete kogumisel järgiti anonüümsuse põhimõtteid. Andmete kogumine toimus veebruaris 2007. Uurimise käigus kogutud andmed töödeldi tabelarvutusprogrammi Microsoft Excel abil.

2.1.3. Valim

Uuritavateks olid Võrumaa toimetulekutoetust saavad perekonnad (Tabel 1).

KOV	Antsla vald	Haanja vald	Lasva vald	Meremäe vald	Misso vald	Mõniste vald	Rõuge vald	Sõmerpalu vald	Urvaste vald	Varstu vald	Vastselina vald	Võru vald	Võru linn
Toimetulekutoetuse saajate koguarv	32	15	23	43	40	20	28	26	27	26	40	70	150
Arvuliselt eraldatud küsimustikke	16	8	12	22	20	10	14	13	14	13	20	35	75
Arvuliselt laekunud küsimustikke	19	8	12	22	20	13	14	4	14	13	20	18	75
Laekunud ankeetide suhe koguarvu %	59	53	52	51	50	65	50	15	52	50	50	26	50

Tabel 1. Kvantitatiivuuringus osalenud sihtrühma jaotumine KOV lõikes

Küsimustele vastasid vabatahtlikkuse alusel toimetulekutaotlusi esitamas käinud

perekonnapead. Küsitlus viidi läbi kõikides Võru maakonna omavalitsustes. Kokku väljastati 272 küsimustikku, mis moodustab maakonna toimetulekutoetust saavate perede üldarvust seisuga 01.02.2007 ligikaudu 50%. Väljastatud ja laekunud küsimustikud omavalitsuste lõikes jaotusid alljärgnevalt (tabel 1):

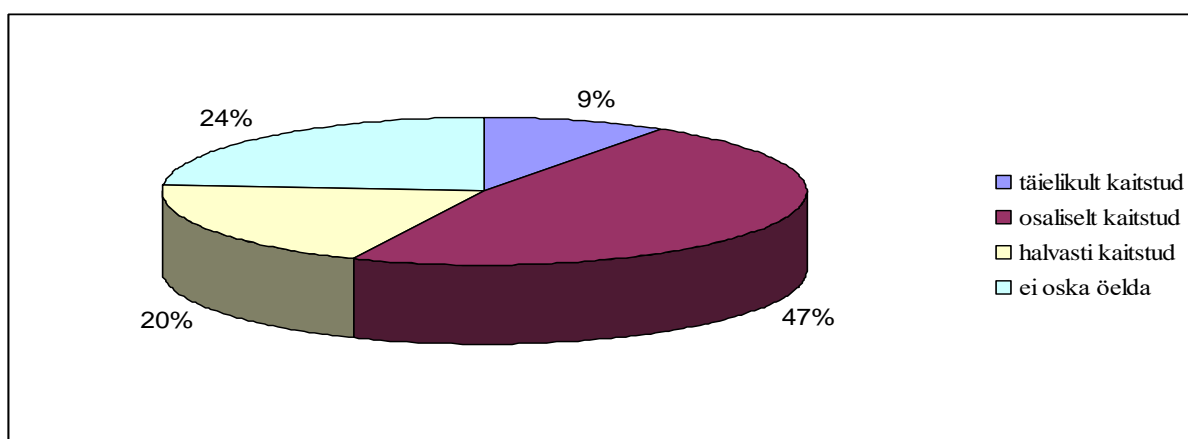
Täidetud küsimustikke laekus 252, millest 97 oli täitnud meessoost isik ja 155 juhul oli vastajaks naine. Kahest omavalitsusest, Sõmerpalu vallast ja Võru vallast laekunud küsimustike arv jäi soovitusel tunduvalt väiksemaks. Samas tekkis uuringu vastu oodatust suurem huvi Antsla ja Mõniste vallas, kus sotsiaaltöötajad paljundasid mõned küsimustikud lisaks eraldatutele. Need erandid ei kalluta autori arvates olulisel määral kogu maakonna analüüsi tulemust tervikuna.

2.1.4. Sihtrühmale koostatud standardiseeritud küsimustiku vastuste analüüs

Kodu tuleohutusala turvalisus

Kas arvate, et Teie kodu on tulekahju eest piisavalt kaitstud?

Sellele küsimusele vastas 252 küsitletust 240 isikut, kellest 47% arvas, et nende kodu on osaliselt kaitstud (Joonis 2).

Joonis 2. Hinnang kodude tuleohutusala olukorrale

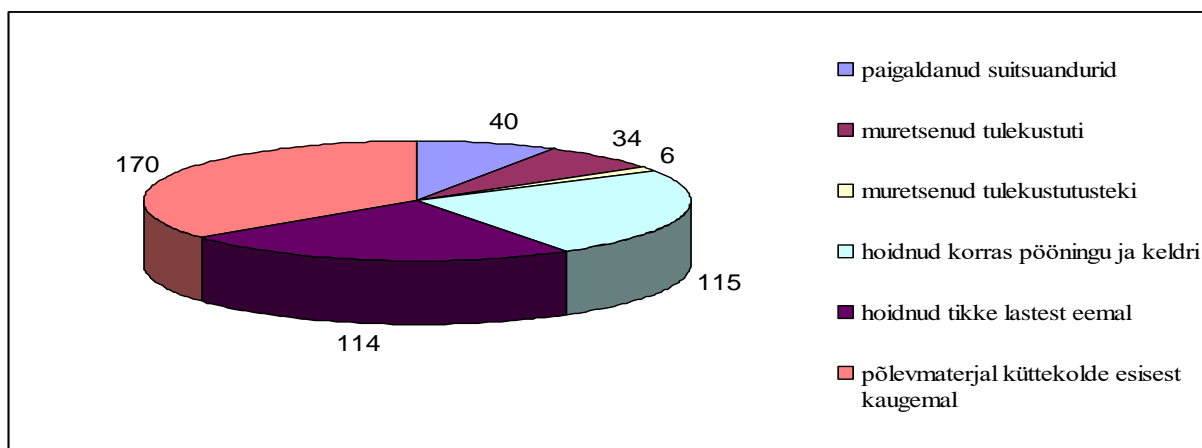
Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

See on inimeste subjektiivne hinnang, mis tugineb nende teadmistele ja tunnetustele. Tegelikult kaitsetase võib piirduda tuleohutuse seisukohalt võetuna õigete elamisharjumustega,

korras ja hooldatud kütteseadmetega või mõnel juhul suitsuanduri ja tulekustutiga. 1/5 perede kodudes on mingi tõsisem probleem kas küttesedmete tehnilise korrasolekuga, elektriseadmetega või mingi muu tuleohtlikku olukorda põhjustada võiva asjaoluga, mis sunnib inimesi kriitilist hinnangut andma. Need 9%, kes väidavad, et elavad täielikult tulekahju eest kaitstud kodudes, on arvatavasti teadlikud potentsiaalsetest ohtudest, omavad vajalikke teadmisi ja on soetanud turvalisuse suurendamiseks vastavad seadmed. Oma kodu tuleohutusosalast olukorda ei oska hinnata 24% vastanutest ja 12 vastamata jätnud inimest. Oletatavalt ei julge nad hinnangut anda teadmiste puudumise tõttu või on neil kodus mingi tuleohutusosalane probleem, mille tõsidust ei osata hinnata.

Kas Te olete oma kodu tuleohutumaks muutmiseks paigaldanud suitsuanduri, ... ?

Vastanutest 40 peres on paigaldatud koju suitsuandur, 34 kodus on olemas tulekustuti ja kuues peres 252 on muretsenud koju tulekustutustekk (Joonis 3).

Joonis 3. Kasutatud meetmed kodude tuleohutumaks muutmisel

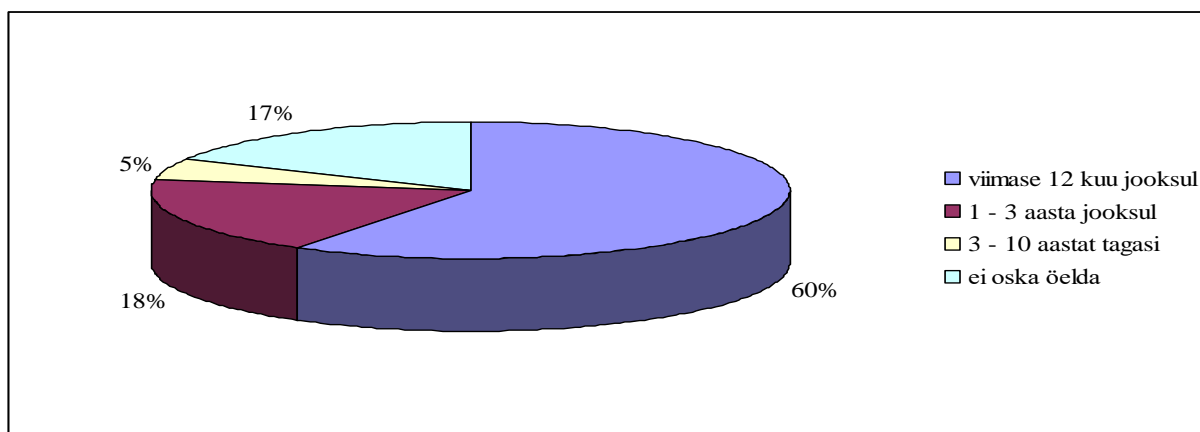
Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

Need näitajad oleksid võinud olla palju kõrgemad, aga arvestades sihtgrupi rahaliste võimalustega, on tulemus lootustandev. Liigsete asjade kuhjumise keldrisse või pööningule on ära hoidnud 115 peret. See tulemus on üllatav, sest üldiselt ei visata kergekäeliselt ära kasutult seisvat kola ja tavaliselt on pööningud ning keldrid täis liikumist takistavaid esemeid. Tikke lastele kättesaamatus kohas hoiab 114 peret. Põhjusel, et vastajate hulgas oli ka lasteta peresid, ei saa teha põhjalikke järeldusi. Autori arvates võib siiski väita, et tikud on kõrgendatud ohuallikas ja neid peaks igas kodus hoidma lastele kättesaamatus kohas. Kuigi

peres ei ole kasvamas lapsi, ei saa välistada juhust, et lapsed sinna ei satuks. Juhuse läbi võivad õnnetuse põhjustada külla tulnud sugulase, naabri või tuttava lapsed. Küttekolde esise hoiab puhtana 170 peret.

Kui Teie kodus on küttekoldeid ja korstnaid, siis millal neid viimati puhastati?

Jooniselt 4 on näha, et 60% vastanute kodudes puhastatakse kasutatavaid kütteseadmeid vähemalt kord aastas.

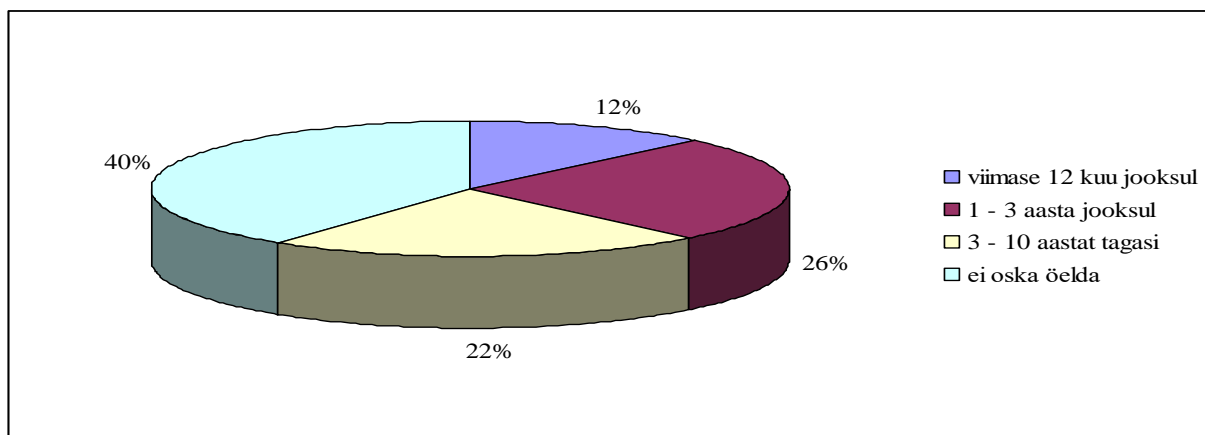

Joonis 4. Hinnang kütteseadmete puhastamisele

Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

Kütteseadmete tuleohutusnõuete kohaselt peab aastaringselt kasutuses olevaid kütteseadmeid puhastama kaks korda aastas. Tõenäoliselt kasutabki enamus maapiirkondade peresid mõnda küttekollet, nagu puuküttega pliit, aastaringselt. 1/5 vastanutest on kütteseadmeid puhastanud viimase kolme aasta jooksul, millest aastaringse kasutuse korral selgelt ei piisa. Ülejäänud 22% vastanute kodudes on kütteseadmed hooldamata pikemat aega, mille tõttu varitseb seal suur oht tahma süttimiseks ja seeläbi võimalikuks tulekahju puhkemiseks.

Millal on Teie kodus viimati kontrollitud või uuendatud elektripaigaldisi (Joonis 5)?

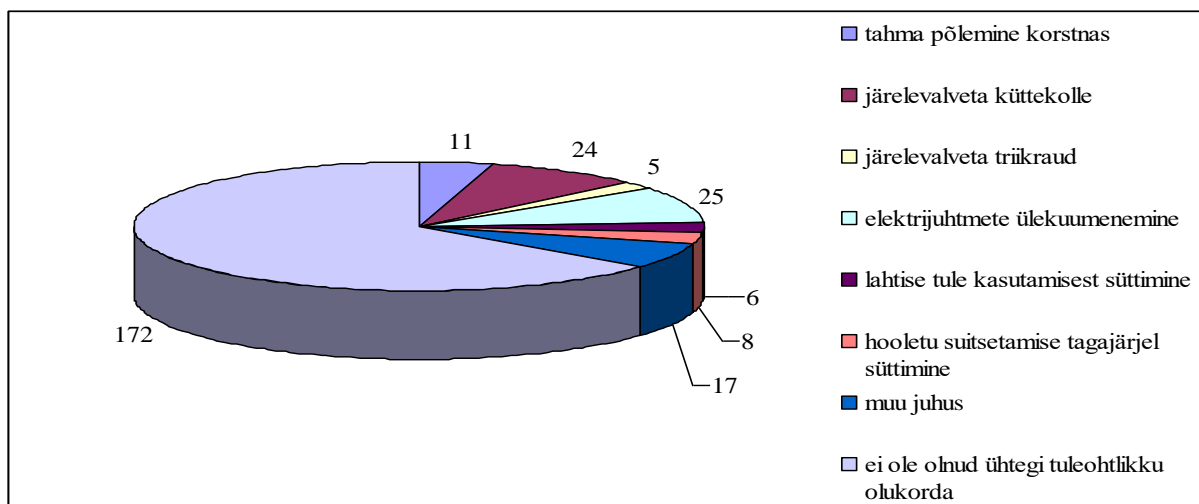
Joonis 5. Elektripaigaldiste uuendamine kodudes

Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

Elektripaigaldiste uuendamine ja kontroll nende üle nõuab teatud erialaseid teadmisi ning praktilisi oskusi. Kui kütteseadmete puhastamisega saab enamuse iseseisvalt hakkama, siis asjatundmatu kokkupuude elektripaigaldistega võib lõppeda kiiresti ja traagiliselt. Otsese ohuga elule võib kaasneda ka tulekahju tekkimise võimalus kui kasutatakse mittekorras või mittestandardseid elektriseadmeid. Vastanutest 40% ei osanud öelda, millal nende kodus elektripaigaldisi viimati kontrolliti või uuendati. Arvatavasti on see elektrijuhtmestik vanem kui kakskümmend aastat (nõukogude ajal paigaldatud). Nii vanal juhtmestikul võib olla isolatsioonikahjustusi ja ühenduskohtades halba juhtivust, mis võib põhjustada juhtmestiku kuumenemist kuni süttimiseni. Kodud, kus viimase kümne aasta jooksul on tehtud uuendusi elektriseadmete osas, peaksid olema tuleohutuse mõttes vähemalt rahuldavas korras kui töid teostas erialaste teadmistega inimene.

Kas Teie kodus on viimase viie aasta jooksul olnud mingit tuleohtlikku olukorda?

Viie aasta jooksul ei olnud ühtegi tuleohtlikku olukorda 172 kodus, mis teeb 68% vastanute üldarvust (Joonis 6).

Joonis 6. Viimase viie aasta tuleohtlikud olukorrad kodudes

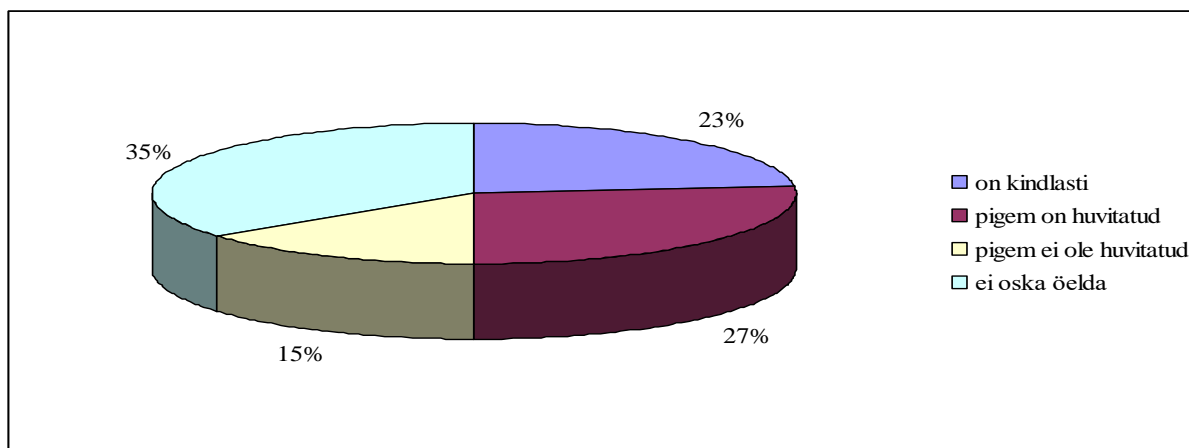
Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

Tulekahju puhkemise oht on olnud vastanute eluruumides 96 korral. 11 korral on olnud tahma põlemist korstnas, 5 korral järelevaleta triikrauast põhjustatud süttimine, 6 korral lahtise tule kasutamisest mittesoovitud süttimine ja 8 juhul hooletu suitsetamise tagajärjel süttinud mööbliese või mingi muu ese. Kui tahma süttimist saab vältida ühekordse tegevusega, siis hooletusi triikrauaga ja lahtise tulega ümberkäimisel ning suitsetamisharjumusi on raske muuta, sest need on igapäevased käitumisharjumused, mille muutmine nõuab suuremat tahtejõudu. Toit jäeti pliidile kõrbema või küttekolle järelevaleta, kust söed põrandale kukkusid, mis iseenesest on väga ohtlikud olukorrad, 24 korral. Inimeste elutempo on kiire ning mitut toimingut korraga sooritades võib mõne olulise asja ära unustada ja nii võibki õnnetus juhtuda. Elektrijuhtmete ülekuumenemist on esinenud 25 kodus, mis on arvatavasti tingitud vanade elektripaigaldiste ülekoormamisest. Mingil muul põhjusel, mis oleks võinud esile kutsuda tulekahju puhkemise, on toimunud 17 intsidenti.

Tuleohutusalane teadlikkus

Kas Teie pereliikmed on huvitatud täiendavate tuleohutusalaste teadmiste omandamisest?

Küsimusele jättis vastamata 12 inimest, kes koos 35% vastanutega ei oska väärtustada tuleohutusalaseid teadmisi (Joonis 7).

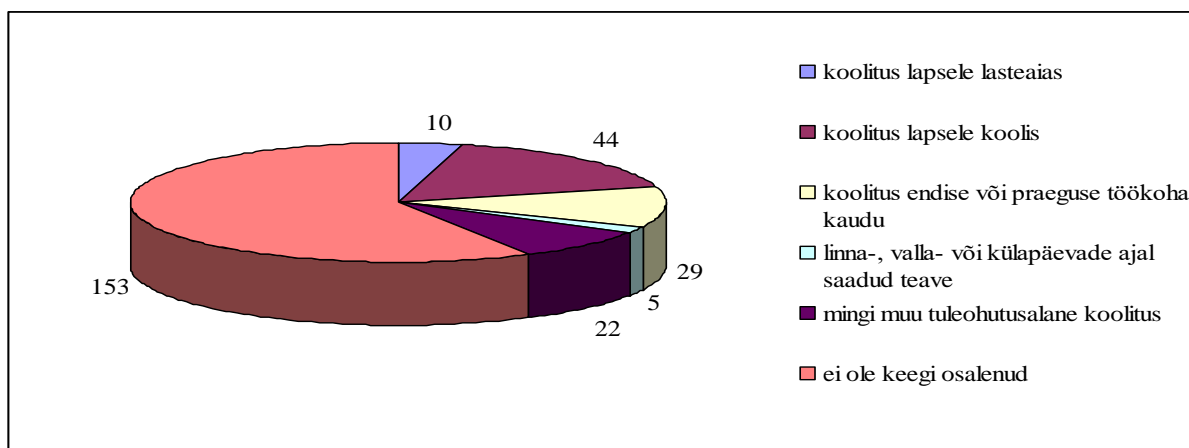
Joonis 7. Pereliikmete huvi tatus tuleohutusalasest koolitusest

Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

Neile tuleb lisada veel 15% vastanutest, kes ei ole enesetäiendamise eriti huvitatud. Seega pooled vastanutest kas on ükskõikse ellusuhtumisega või arvavad, et teavad ise kõike tuleohutusest ja ei vaja täiendavat koolitust. Huvi koolituse suhtes tunneb 27%, kes on pigem uute oskuste omandamise poolt kui vastu. Kui sellele grupile pakkuda tasuta koolituse võimalust, on eeldatavasti enamus neist nõus koolitusel osalema. 23% on veendunud, et täiendavad tuleohutusalasest teadmised on vajalikud.

Kas mõni Teie pereliikmetest on osalenud tuleohutusalasel koolitusel?

Jooniselt 8 on näha, et 153 küsimusele vastajat ehk ligikaudu 61% väidavad, et nende pereliikmetest ei ole keegi osalenud ühelgi tuleohutusalasel koolitusel.

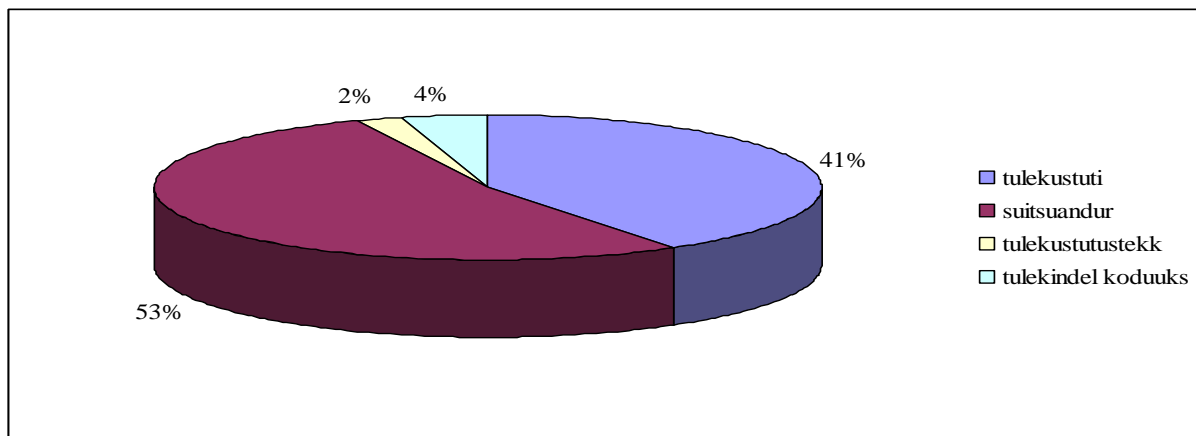
Joonis 8. Pereliikmete poolt läbitud tuleohutusalasest koolitused

Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

See on väga suur arv, mis viitab ennetustöö mõningatele puudujääkidele minevikus ja millele tuginedes on võimalik planeerida ennetusalaseid tegevusi tulevikus. 44 juhul on lapsed teadmisi täiendanud koolis ja 10 korral lasteaias, mida on selgelt vähe, sest laste tuleohutuslaste teadmiste suurendamisega suurendame kogu ühiskonna turvalisust tulevikus. Täiskasvanud on saanud vastavat koolitust endise või praeguse töökoha kaudu 29 korral. Seega iga kümnes täiskasvanu on saanud tuleohutuslast koolitust töökoha kaudu, mis peegeldabki hetke olukorda, sest suure osa uuritavast sihtrühmast moodustavad pikaajalised töötud või inimesed, kes lisaks toimetulekutoetusele teenivad lisa juhutöödest. Ainult viiel korral on inimesed saanud teavet ühisürituste raames. Põhjusi võib olla kaks: kas selliseid üritusi, kus on jagatud tuleohutuslast teavet, toimub liiga vähe või ei ole vastajad sellistel üritustel osalemisest huvitatud. Tulevikus on autori arvates ennetustöö tõhustamise üks olulisi võimalusi just ühisürituste ärakasutamine, et viia tuleohutuslast teadmisi inimesteni. Mingil muul tuleohutuslastel koolitusel, mida vastusevariantides pakutud ei olnud, oli osalenud 22 inimest.

Kas Teie arvates on kõige efektiivsem (tõhusam) tuleohutusvahend ... ?

Küsimuse vastusteks pakuti välja neli varianti, millest ühte loeti õigeks. Vastanutest 53% on kindel, et kõige efektiivsem tuleohutusvahend on suitsuandur (Joonis 9).

Joonis 9. Kõige efektiivsem tuleohutusvahend

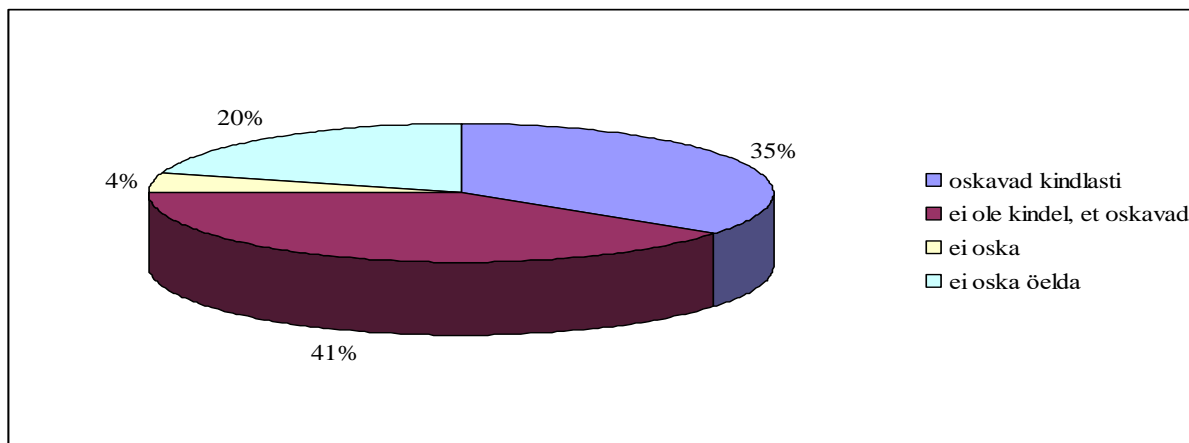
Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

Sellest võib järeldada, et ligikaudu pooled vastanutest on aru saanud suitsuanduri tähtsusest tuleohutuse tagamisel. Ülejäänud ei taju kui oluline on avastada tulekahju võimalikult varases tekkimise faasis. Allesjäänud vastusevariandid jagunesid järgmiselt: 41% arvates on selleks

tulekustuti, 4% peab kõige efektiivsemaks vahendiks tulekindlat koduust ja 2% tulekustutustekki.

Kas Teie pereliikmed oskavad käituda tulekahju puhkemise korral?

Vastanutest 35% on veendunud, et tulekahju puhkemise korral oskavad nende pereliikmed õigesti käituda (Joonis 10).

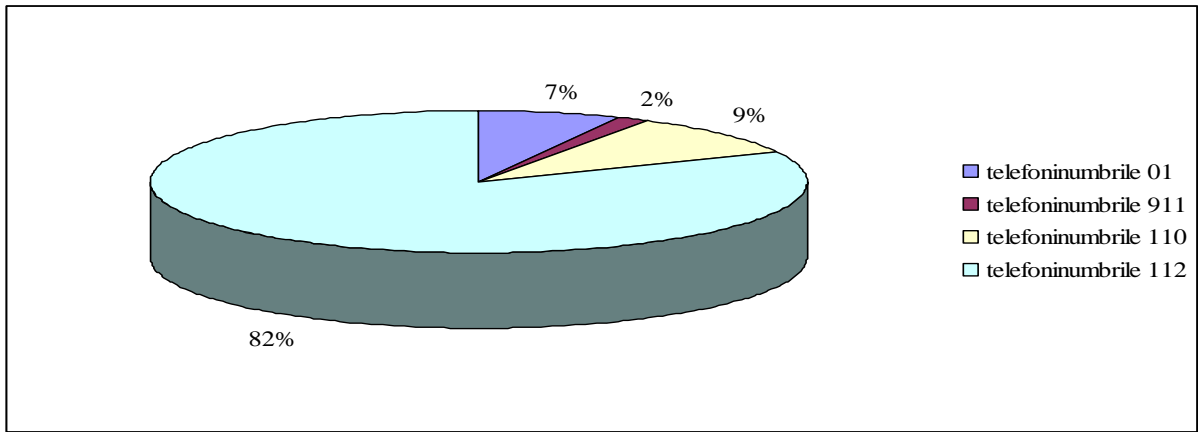
Joonis 10. Pereliikmete valmisolek tegutsemiseks tulekahju korral

Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

Järelikult on nendes peredes tuleohutusosalastel teemadel vesteldud või on pereliikmed osalenud vastaval koolitusel. Kõhkleval seisukohal on 41%. Nad ei ole oma pereliikmete tegutsemisoskustes päris kindlad. Võib-olla on selle vastusevariandi valinud inimeste enda tuleohutusosalased teadmised keskised. Vastanutest 4% on kindlad, et nende kodus puuduvad vastavad oskused, mis võimaldaksid operatiivselt reageerida tulekahju puhkemise korral. Seitse küsimuse vahele jätnud inimest ja 20% vastanutest ei oska öelda, mida nende pereliikmed tulekahju puhkemise korral teevad.

Tulekahju puhkemise korral tuleb helistada telefoninumbriks ...?

Jooniselt 11 on näha, et 82% vastanutest on teadlikud hädaabinumbriks 112 ja helistavad tulekahju puhkemise korral sellele numbrile.

Joonis 11. Abi kutsumine tulekahju puhkemise korral

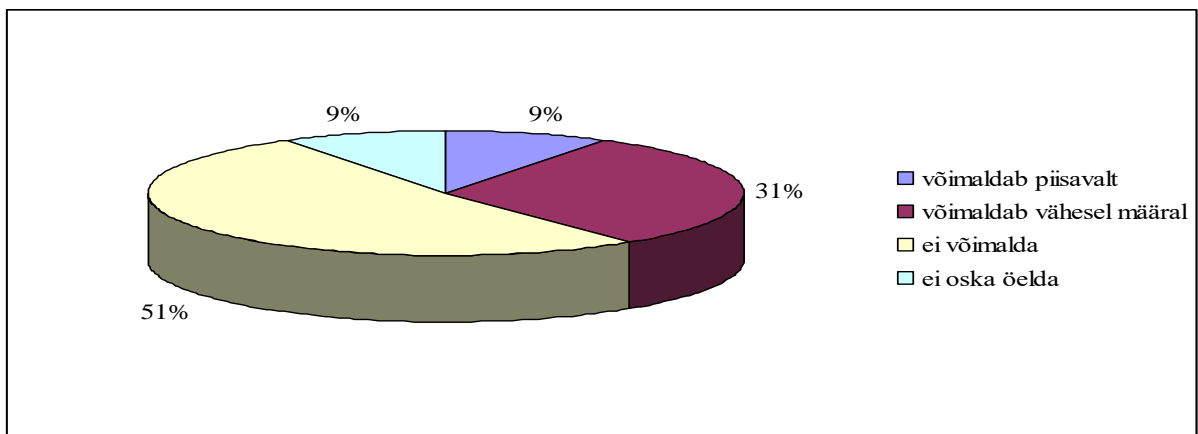
Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

Endist tulekahjust teatamise numbrikombinatsiooni 01 mäletab 7% vastanutest. Politsei valvekeskuse telefoninumbri 110 helistaks 9% ja USA filmidest tuntuks saanud numbrile 911 helistaks 2% vastanutest. Kaheksa küsimustikule vastanud inimest ei osanud valida ühegi numbrikombinatsiooni vahel. Nagu näha, vajab 1/5 vastajatest täiendavat informatsiooni hädaabinumbri 112 kohta.

KOV võimalused turvalisuse suurendamiseks

Kas Teie pere sissetulek võimaldab piisavalt investeerida kodu tuleohutumaks muutmisse?

Jooniselt 12 näeme, et vastanud peredest 51 % ei võimalda sissetulekud igapäevaste vajaduste kõrvalt investeerida kodu tuleohutumaks muutmisse.

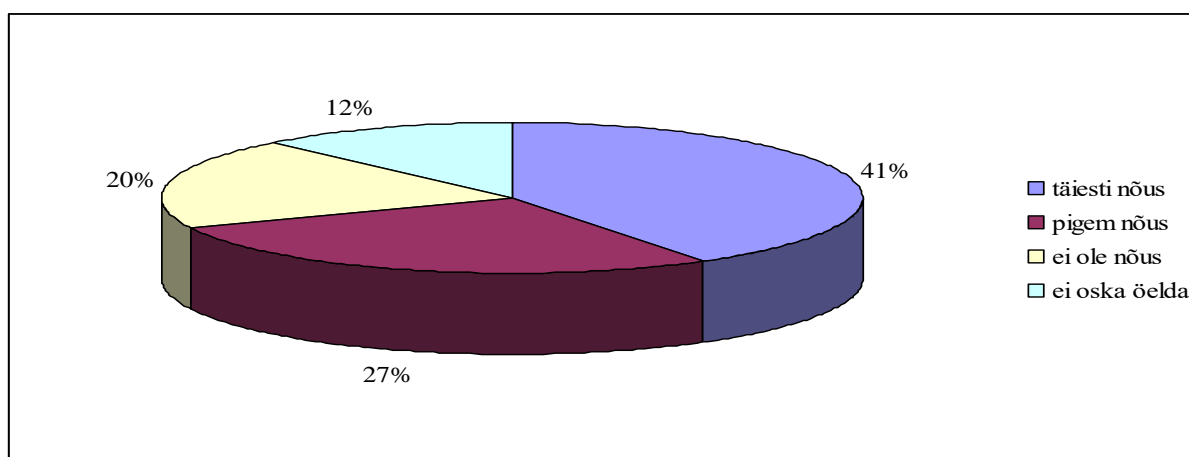
Joonis 12. Perede rahalised võimalused tuleohutuse suurendamiseks

Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

Toimetulekutoetus ei suuda korvata rahalisi puudujääke, mida põhjustab pidev elukalliduse tõus ja seepärast on arusaadav, miks pooled eitavalt vastasid. Olukorra parandamiseks tuleb nendesse kodudesse suunata tõenäoliselt lisavahendeid. Vastanutest 31% võimaldavad sissetulekud investeerida vähesel määral, mis annab märku, et nad on tuleohutuse suurendamise nimel nõus ise säästma, kuid vajaksid ka kõrvalist abi. Kodu tuleohutuks muutmiseks hindab oma sissetulekuid piisavaks 9% vastanutest. Need pered vajaksid võib-olla mõningast nõustamist, et tuleohutuse suurendamiseks kasutusele võetavad meetmed oleks sihipärased. Vastanutest 9% ei osanud öelda, kas neil jätkub raha turvalisuse suurendamiseks, või ei jätku. Nendes peredes ei ole pere-eelarve planeerimisega kõik korras. Arvatavasti elavad need inimesed nõ „üks päev korraga” põhimõtte järgi.

Kas olete nõus väitega, et kodu tuleohutumaks muutmine on igäühe isiklik asi?

Väitega, et igäüks peab ise hea seisma oma kodu tuleohutumaks muutmise eest, on nõus 41% vastanutest (Joonis 13).

Joonis 13. Igäüks vastutab oma kodu tuleohutumaks muutmise eest ise

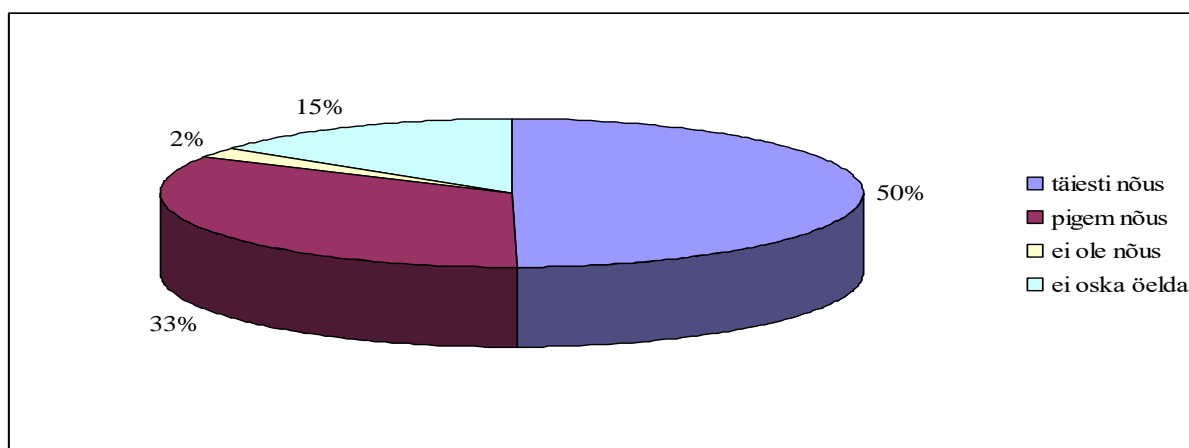
Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

Kodu on inimese jaoks tema kindlus, kus on hea ja turvaline elada. Seega on mõistetav soov, miks inimene tahab ise oma kodust elu korraldada. Väitega on pigem nõus 27% ja arvavad või loodavad, et keegi tuleb neile vajadusel appi. Olukorra parandamine ilma kõrvalise abita pole mõeldav 20% vastanute arvates. Arvamust on mõjutanud kas tõsised majanduslikud raskused või on tegemist õpitud abituse tunnustega. Mõned toimetulekusaajad on aastatega

omaks võtnud arusaama, et neil on õigus abile ja nad ise ei ole kohustatud enda aitamiseks midagi ette võtma. 12% vastajatest ei oska öelda, kes peaks nende kodu tuleohutusosalast olukorda parandama.

Kas olete valmis tegema koostööd KOV ja päästeasutusega, et parandada oma kodu tuleohutusosalast olukorda?

Jooniselt 14 on näha, et oma kodu tuleohutumaks muutmiseks on 50% vastajatest täielikult

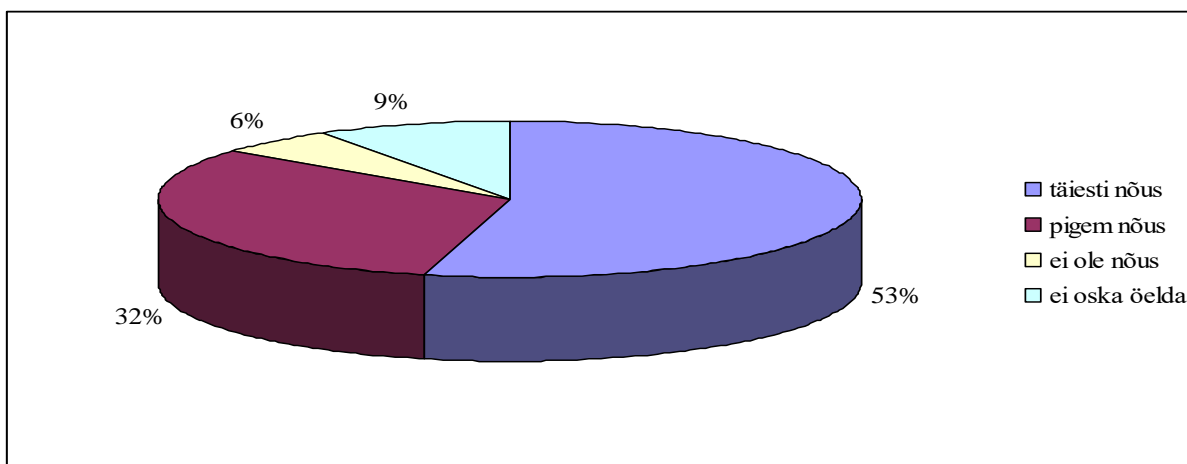
Joonis 14. Koostöövalmidus kohaliku omavalitsuse ja päästeasutusega

Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

nõus koostööks KOV ja päästeasutusega. See on hea tulemus, mis annab lootust selliste projektide läbiviimisele nagu „Kodu tuleohutuks! 2007”. Siia võib juurde lisada ka need 35% vastanutest, kes on pigem koostöövalmid kui mitte. Seega on 85% uuritavatest olemas valmisolek abi vastuvõtmiseks ja soov oma kodu tuleohutumaks muuta. Oma kodu turvalisuse nimel ei soovi mingit koostööd teha 2% vastanutest ja 15% ei tea, kas koostööd teha või mitte. Mittesoovimise ja teadmatus põhjusi võib olla mitmeid. Üks oletatav põhjus võib olla inimeste kartus sanktsioonide võimaliku rakendamise ees.

Riik ja kohalik omavalitsus peaksid aitama vähekindlustatud inimestel oma kodusid tuleohutumaks muuta.

Jooniselt 15 võib näha peaaegu sarnast tulemust, mis oli joonisel 14. Vastajatest 53% leiab, et

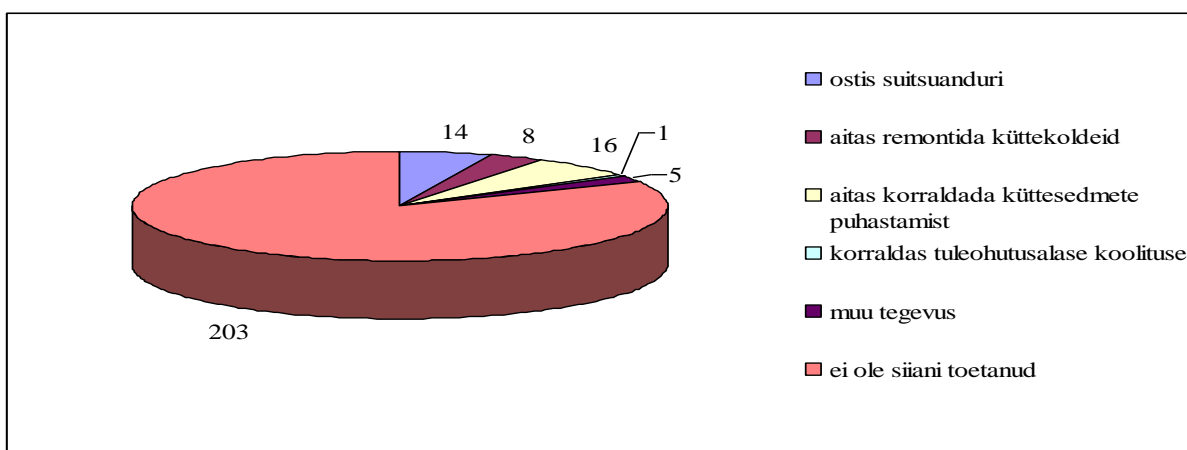
Joonis 15. Vähekindlustatud inimeste ootused kohalike omavalitsuste ja riigi suhtes

Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

kohalik omavalitsus ja riik peaksid aitama vähekindlustatud inimestel nende kodusid tuleohutumaks muuta. Vastanutest 32% arvates KOV ja riik ei peaks seda tegema, aga võiks aidata küll. Need kes nõustusid tegema koostööd, soovivad, et koostööplaanid reliseeruvad ja selle tulemusena kodude tuleohutusalane olukord paraneb. Väitega, et KOV ja riik peaksid neile abi osutama, ei ole nõus 6%. Kedagi ei saa sundida jõuga abi vastu võtma. Kui inimene leiab, et ta suudab ise oma elu korraldada ning kellegi elu ja tervis ei ole ohustatud, siis puudub vajadus sekkumiseks.

Kohalik omavalitsus on toetanud Teie kodu tuleohutumaks muutmist järgmiselt:

Elukohajärgselt omavalitsuselt ei ole mingit abi kodu tuleohutumaks muutmisel saanud 203 vastajat, mis teeb 80% vastanute üldarvust (Joonis 16).

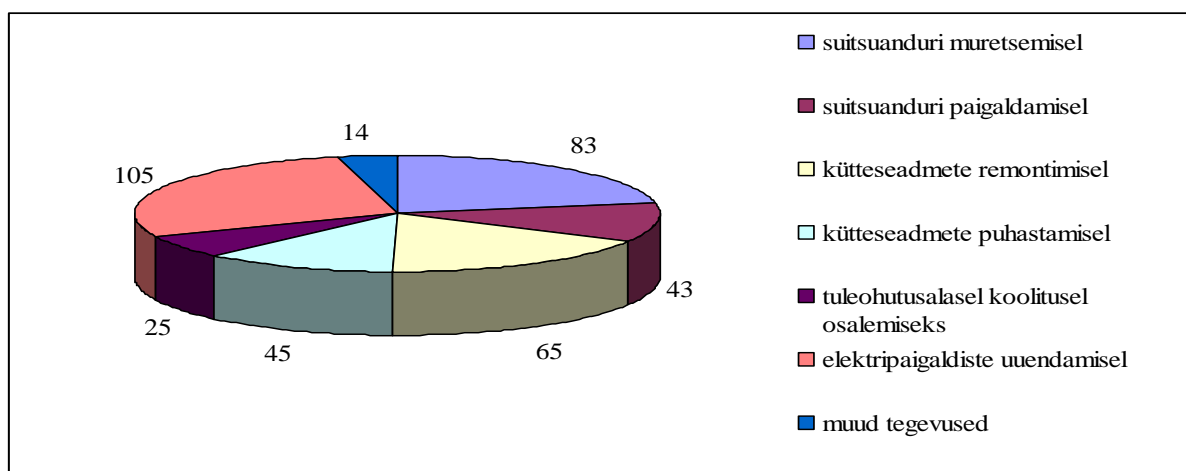
Joonis 16. Kohaliku omavalitsuse toetus küsitlusele eelnenud ajal

Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

Kohalikud omavalitsused ei ole tänase ajani täiel määral teadvustanud probleemi olemasolu. Omavalitsusele on riigi poolt seadusega pandud ülesandeks elamispinna tagamise kohustus inimestele, kes ise sellega hakkama ei saa. Antud juhul tuleb omavalitsusel otsustada, kas on otstarbekam ehitada sotsiaalkortereid või toetada vähekindlustatud perekondi nende kodude tuleohutumaks muutmisel. 14 juhul on KOV ostnud sihtrühma kodusse suitsuanduri ja kaheksal korral aitas remontida küttekoldeid. 16 korral on KOV aidanud korraldada kütteseadmete puhastamist. Viiel korral on KOV kodude tuleohutusosalast olukorda parandanud mingil muul viisil. Üks inimene on viibinud omavalitsuse poolt korraldatud tuleohutusosalasel koolitusel.

Oma kodu tuleohutumaks muutmisel vajaksite abi suitsuanduri muretsemisel ...

Nagu on näha jooniselt 17, sooviti kõige enam, 105 juhul (so 42% osalenute üldarvust), abi elektripaigaldiste nõuetega vastavusse viimiseks. Kui seda tulemust võrrelda joonise 5 tulemustega, on see soov igati õigustatud. Sama suurusjärgu jagu vastanutest ei osanud

Joonis 17. Kodu tuleohutumaks muutmisel vajatav abi

Allikas: K.Zilmeri poolt läbi viidud küsitlus 01.02.2007 – 20.02.2007

vastata küsimusele, millal viimati nende kodudes elektripaigaldisi kontrolliti või uuendati. Abi suitsuanduri muretsemisel sooviti 83 korral ja nende paigaldamisel 43 korral. See teeb keskmiselt kuus suitsuandurit kohaliku omavalitsuse kohta ja kui arvestada, et Võru linnast oli ligi 1/3 vastajaid, siis umbes viis andurit iga maakonna omavalitsuse kohta, mis tuleks

korrutada kahega, sest uuringus osalesid ligikaudu pooled sihtgruppi kuuluvatest peredest. Seega tuleks igal omavalitsusel osta keskmiselt kümme suitsuandurit. Kütteseadmete ja korstnate remontimisel vajab abi 65 peret (26% vastanutest). See on kallis töö, mida on võimeline tegema erialaste oskustega inimene. Selge on see, et vähekindlustatud perel ei ole võimalik mitmeid tuhandeid kroone toidu ja riiete kõrvalt kokku hoida. Abi kütteseadmete ja korstnate puhastamisel sooviti 18% juhtudest ehk 45 korral. Kuna litsentseeritud korstnapühkijad elavad linnades (Võru, Põlva), on nende teenuse kasutamine keskustest kaugemal asuvate omavalitsuste elanikele transpordikulude tõttu vastuvõetamatu. Tuleohutusalasel koolitusel osalemiseks soovis abi 10% ehk 25 vastanut. Muud abi soovis 14 vastajat.

2.1.5.Uurimistulemuste kokkuvõte

Sihtrühmale koostatud küsimustike esimeses osas andsid uuritavad hinnangu oma kodude tuleohutusalasale turvalisusele. Küsitlustulemuste analüüsimisel selgus, et 56% uuritavatest andis oma kodu tuleohutusalasale olukorrale pigem hea kui halva hinnangu.

Uurimistulemuste analüüs sihtrühma kodude tuleohutusalasale olukorra kohta andis järgmised tulemused:

- ✓ suitsuandurid puuduvad 84% kodudest;
- ✓ tulekustutid puuduvad 87% kodudest;
- ✓ igapäevaelus ei täida 50% peredest tuleohutusnõudeid;
- ✓ kütteseadmed ja korstnad on hooldamata 40% kodudest;
- ✓ 40% kodude elektriseadmed on kontrollimata ja uuendamata (nõukogudeaegsed);
- ✓ 32% kodudes on viimase viie aasta jooksul olnud suur tulekahju puhkemise oht.

Autori arvates ei ole sihtgrupi esindajate poolt oma kodude tuleõnnetuse eest kaitstusele antud hinnang päris õige. Autori arvates on inimeste käitumisharjumused tuleohutuse tagamisel ühed olulisemad faktorid. Kuna käitumisharjumuste jagunemise suhe tuleohutuse seisukohalt headeks ja halbadeks oli 50% = 50% ja kui arvestada, et ainult 16% kodudest on varustatud tulekahju varase avastamise seadmega, suitsuanduriga, siis tulekahju eest on piisavalt kaitstud alla poole sihtrühma kodudest.

Küsimustiku teises osas hindasid küsimustele vastanud oma pereliikmete tuleohutusalasest

teadlikkust. Küsimustike teise osa analüüsimisel selgusid järgmised tulemused:

- ✓ 50% peredest ei ole huvitatud täiendavate tuleohutusvalade teadmiste omandamisest või on teadmiste omandamise suhtes ükskõiksed;
- ✓ 61% peredest ei ole keegi osalenud mitte ühelgi tuleohutusvalasel koolitusel;
- ✓ 47% peredest ei peeta suitsuandurit kõige efektiivsemaks tuleohutusvahendiks;
- ✓ 65% peredest ei oska käituda tulekahju puhkemise korral;
- ✓ 18% peredest ei tea hädaabinumbrit 112.

Autori arvates tuleks küsimustike tuleohutusvalase teadlikkuse osa kokkuvõtte tegemisel arvestada, et perekonnapead täitsid ankeete üksi olles ja nad ei saanud kasutada oma pereliikmete abi, kuigi avaldasid arvamust kõigi pereliikmete teadmiste kohta. Seega on need tulemused kallutatud, aga autori arvates on olukord siiski halb, kuna 50% peredest ei ole huvitatud täiendavate teadmiste omandamisest ja 65% sihtrühma kodudes ei osata tulekahju puhkemise korral operatiivselt käituda. Sellest võib järeldada, et pooltes peredes ei mõelda tuleohutuse peale ja tõenäoliselt tuleohutusega seotud küsimusi pereringis ei arutata.

Küsimustiku kolmandas osas hindasid perekonnapead oma perede rahalisi võimalusi kodu tuleohutumaks muutmisel, avaldasid arvamust abi vajamise ja saamise küsimuses ning hindasid oma valmisolekut koostööks kohaliku omavalitsuse ja päästeasutusega. Lõpuks avaldati arvamust omavalitsuse poolt sihtrühma kodude tuleohutuse suurendamiseks tehtud panuse kohta ja anti teada, millised on abisoovid tulevikus. Selgusid järgmised tulemused:

- ✓ 60% sihtrühma perede sissetulek ei võimalda investeerida ja 31% võimaldab investeerida vähesel määral oma kodu tuleohutumaks muutmisse;
- ✓ 32% peresid ei ole nõus väitega, et kodu tuleohutumaks muutmine on igapäevane isiklik asi;
- ✓ 85% peredest on valmis koostööks KOV ja päästeasutusega;
- ✓ 85% peredest ootab abi oma kodu tuleohutumaks muutmisel riigilt ja KOV;
- ✓ 80% peredest ei ole siiani oma kodu tuleohutumaks muutmisel saanud KOV mingit abi.

Andmed sihtrühma poolt tulevikus soovitava abi kohta leiate jooniselt 17.

Autori arvates ei ole enamustes sihtrühma kodudes elavate inimeste elu tuleohutuse mõttes turvaline. Suitsuandur on olemas ainult 16% perede kodudes. Samas ei tunneta pooled

perekonnad tuleohtusnõuete mittetäitmisest tulenevaid ohte ja ligi 2/3 peredest ei oska õnnetuse korral tegutseda. Inimeste vähesed tuleohutusosalased teadmised ei võimalda adekvaatselt hinnata ohuolukordade tekkimise võimalusi ja ohu realiseerumisel õigesti käituda. Autori arvamust toetab ka Riigikontrolli poolt läbiviidud üleriigiline küsitlus.

Riigikontrolli korraldatud küsitlusest selgus, et inimeste teadlikkus tuleohutusest on vähene: 52% küsitlusele vastanutest ei kaitse oma kodu suitsuanduri, tulekustuti, tulekustutusteki või tulekindlate ustega. Lihtne ja odav elupäästja - suitsuandur - on kodudes vaid 19% inimestel. (Riigikontrolli pressiteade 02.05.2006)

Autori arvates võib tulemustest järeldada, et toimetulekutoetust saavad pered ei suuda märkimisväärselt investeerida oma kodu tuleohutumaks muutmisse ja seoses sellega vajavad kõrvalist abi. Enamus (85%) peresid loodabki abile ja on valmis selle nimel tegema koostööd KOV ja päästeasutusega. Samas ei soovinud pooled (50%) pered saada mingisugust tuleohutusosalast koolitust, mis näitab, et 35% peredest soovib abi, aga oma turvalisuse suurendamise protsessis tahavad jääda kõrvaliseisjateks.

2.2.Kohalike omavalitsuste võimalused ja valmisolek tuleohutusosalase olukorra parandamiseks vähekindlustatud perede kodudes

2.2.1.Süvaintervjuude ettevalmistamine omavalitsustöötajate intervjuerimiseks

Sihtrühmale korraldatud uuringu käigus kogutud ankeetküsitluse tulemuste analüüsi põhjal koostas autor küsimused kvalitatiivmeetodil uuringu läbiviimiseks kohalike omavalitsuste ametnike hulgas. Intervjueritavateks valiti omavalitsuste juhid (vallavanem, linnapea) ja kohalikes omavalitsustes sotsiaalprobleemidega tegelevad spetsialistid – sotsiaaltöötajad. Intervjuerimise eesmärk on omavalitsustes töötavate ametnike seisukohtade väljaselgitamine sihtrühma kodude tuleohutusosalase olukorra parandamise osas. Intervjuude küsimused jaotati kahte rühma. Omavalitsuste juhid avaldavad arvamust sihtrühma perede kodude tuleohutumaks muutmise võimaluse kohta omavalitsuse kui terviku strateegilisi eesmärke silmas pidades.

Kohalike omavalitsuste juhtidele esitatavad küsimused olid:

1.Kas toimetulekutoetust saavate perede kodude halb tuleohutusosalane olukord on ka KOV

probleem?

2. Millised oleks KOV rahalised võimalused sihtrühma kodude tuleohutumaks muutmisel?

3. Millised oleks KOV võimalused tuleohutusosalaste teadmiste suurendamiseks oma elanike hulgas?

4. Milliste tegevustega oleks KOV võimalus oma haldusterritooriumil tuleohutusosalast olukorda parandada?

5. Millised oleks KOV kaudsed võimalused tuleohutusosalase olukorra parandamiseks?

6. Kas tuleohutusosalase ennetustöö tulemuslikkuse suurendamiseks peaks KOV ja päästeasutuse vahel sõlmima koostöölepingu?

Sotsiaaltöötajate intervjuerimisel käsitles autor kitsalt sotsiaaltöövaldkonda puudutavaid küsimusi. Kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajatele esitatavad küsimused olid:

1. Kas toimetulekutoetust saavate perede kodude halb tuleohutusosalane olukord on sotsiaalprobleem?

2. Kas KOV on võimalik maksta täiendavaid toetusi sihtrühma peredele nende kodude tuleohutumaks muutmiseks. Milliseid? Kui suures ulatuses?

3. Kas sihtrühma pered on kodu tuleohutuse suurendamiseks eraldatud (juhul kui eraldatakse) raha suutelised sihipäraselt kasutama?

4. Kas KOV on võimalik kinni maksta teenuseid (otse teenuseosutajale), mis suurendaksid sihtrühma kodude tuleohutust?

5. Kui päästeasutus koostöös KOV korraldaks sihtrühmale tuleohutusosalase koolituse, siis selle läbiviimise vorm peaks olema:

- ✓ loeng;
- ✓ loeng + individuaalne vestlus;
- ✓ grupitöö.

Kas grupiks võiks olla üks pere?

6. Kas sotsiaaltöötaja on nõus (kas ta tohib seda teha?) klienditeeninduse raames tegema vabatahtlikkuse korras selgitustööd sihtrühma hulgas, nende huvitatuse suurendamiseks tuleohutusosalasel koolitamisel osalemiseks?

7. Kas KOV sotsiaaltöötaja on praeguse töökoormuse juures suuteline tegema pidevat koostööd päästeasutusega? Kui on, siis mitu tundi nädalas?

2.2.2. Intervjuude läbiviimine

Intervjuud viidi läbi ajavahemikus 24. aprill – 03. mai 2007. Intervjueerimise eel tutvustas autor intervjueeritavale sihtrühma hulgas läbiviidud uuringu kokkuvõtet ja selgitas kokkuvõttes väljatoodud statistiliste näitajate olemust. Intervjuud viidi läbi vestluse vormis, mille käigus autor kirjutas üles intervjueeritava mõtteid antud teemal.

2.2.3. Intervjuude analüüs

Intervjuude läbiviimisel jäi domineerivaks arusaam, et kõik probleemid on lahendatavad suuremal või vähemal määral. Palju sõltub konkreetsest omavalitsusest, milline on tema finantsiline olukord, kui koormatud on töötajad ning kui sügavalt on ametnikud sellesse teemasse jõudnud süüvida.

Kohalike omavalitsuste juhid tunnistavad, et sihtrühma kodudes valitsev halb tuleohutusala olukord on omavalitsuste probleem. Juhtide arvates tuleb vähekindlustatud inimesi nende hädas aidata. Seadusest tulenevalt peab KOV tagama elamispinna neile, kes ise ei ole suutelised seda tegema. Intervjuude käigus selgus, et omavalitsused ei plaani märkimisväärselt suurendada kulutusi sihtrühma kodude tuleohutumaks muutmisele. Pigem jätkatakse väljakujunenud skeemi järgi. Igale olukorrale lähenetakse individuaalselt ja antakse vaid erakorralist abi. Erakorralise abi toel saavad inimesed ületamatu probleemi lahendatud ja neil on võimalus oma kodus edasi elada. (Ansip 2007; Niidumaa 2007)

Samas tuleb märkida, et käimasoleva projekti „Kodu tuleohutuks! 2007” raames ostavad Võrumaa omavalitsused sajast kuni kaheksajaks suitsuandurini, et neid vähekindlustatud inimeste kodudesse paigutada. Selle aktsiooni käigus peaks enamik sihtrühma perede kodudest saama varustatud suitsuanduriga.

KOV juhtide arvates tuleohutusala teadmiste suurendamiseks koolituse korraldamine ei anna erilist tulemust, sest inimesed lihtsalt ei viitsi kohale tulla. Efektiveks mooduseks peeti kodukülastuse käigus informeerimist. Omalt poolt on omavalitsused siiani tuleohutusteemat käsitlenud läbi kohaliku meedia. Kohaliku infolehe kaudu on selgitatud elanikkonnale kulupõletamise ohtlikkust ja tuleohtlikul ajal metsas viibivatele inimestele on meelde tuletatud ohtu, mis võib kaasneda tulega hooletul ümberkäimisel. Mõningad omavalitsused on aidanud korraldada oma territooriumil asuvate elamute, ka sihtrühma kuuluvate inimeste

kodude, korstnate puhastamist. (Ansip 2007; Niidumaa 2007)

On levitatud asjakohast informatsiooni kütteseadmete puhastamise vajalikkuse kohta ja teenust osutavate korstnapühkijate kontaktandmeid. Samuti on omavalitsused organiseerinud eelregistreerumisega kütteseadmete puhastamise päevi. Sellise ettevõtmisega püütakse alandada teenuse omahinda transpordikulude kokkuhoiu arvelt. Korstnapühkija sõidab kohale ja töötab teatud piirkonnas terve päeva.

Seadusandlikult saavad kohalikud omavalitsused tuleohutusosalast olukorda reguleerida läbi eeskirjade. Selleks võivad olla avaliku korra eeskiri või heakorraeeskiri. Eeskirjade osas avaldati arvamust, et keelamistega ei maksa liiale minna. Kui näiteks prahi põletamine täielikult ära keelata, kannatab heakord. Kui elamute ümbrused on korrastatud, on tuleohutus paremini tagatud. Leiti, et kohalike eeskirjadega on võimalik tulekahju puhkemise ohtu vähendada. Määruste toimimiseks peab inimeste tegevust jälgima ja neid vajadusel korrale kutsuma. Praegu on selliseks ametnikuks omavalitsust teenindav politseikonstaabel. Paraku peab konstaabel teenindada mõningatel juhtudel mitut omavalitsust korraga ja tal ei jätku aega heakorraeeskirjade rikkujatega tegelemiseks. (Ansip 2007; Niidumaa 2007)

Kohalike omavalitsuste kaudseid võimalusi tuleohutusosalase olukorra parandamise osas nägid omavalitsuste juhid peamiselt planeerimistegevuste läbimõelduses ja infrastruktuuri arendamises. Infrastruktuuri arendamine on kallis tegevus, millega on hädas ennekõike Võrust kaugemal asuvad omavalitsused. Viimastel aastatel on suurendatud riigipoolseid investeeringuid kohalike teede remontimiseks. Lootust on saada rahasid tuletõrje veevõtukohtade ja nendele juurdesõiduteede rajamiseks EL rahadest. (Ansip 2007; Niidumaa 2007)

Tuleohutusosalase ennetustöö tõhustamise mõttes võiks KOV ja päästeasutus sõlmida koostöölepingu. Omavalitsusjuhtide arvates aitab lepinguline suhe konkreetsemalt määratleda osapoolte kohustusi ja mingi aja möödudes on võimalik anda hinnangut tehtud tööle. Lepinguline suhe muudab eesmärgid mõõdetavaks. (Ansip 2007; Niidumaa 2007)

Sihtrühmaga pidevalt kontaktis olevate sotsiaaltöötajate arvates on toimetulekutoetust saavate perede kodude halb tuleohutusosalane olukord kindlasti sotsiaalprobleem. Ennekõike tuleneb see asjaolust, et sihtrühma perede sissetulekud ei võimalda suurendada kodust tuleohutusosalast

turvalisust. Kui raha jätkub põhiliselt toidu ja esmaste riideesemete ostmiseks, ei mõelda tuleohutusalasale turvalisusele. Sotsiaaltöötajate arvates elavad enamus peresid lootuses, et ehk nende kodudes ei juhtu õnnetust. Mõnedes peredes valitseva minnalaskmismeeleolu põhjustajaks on kontrollimatu alkoholi liigtarbimine. Tuleohutuslast turvalisust ohustavaks tegevuseks sihtrühma endi kodudes ja ohuks nende naabruses elavate inimeste kodudele, peavad sotsiaaltöötajad suitsetamisega liialdamist. (Arumäe 2007; Kallaste 2007; Lepik 2007; Hermann 2007)

Ei ole haruldane juhus, kus laps on projekti „Nublu kaitseb ja õpetab” raames toonud koju suitsuanduri, aga isa ei saa seda paigaldada, sest ta tahab toas edasi suitsetada ja sageli seda diivanil või voodil lamades tehes. Võrumaa Omavalitsuste Liidu sotsiaaltöö peaspetsialisti Marianne Hermanni arvates saab sihtrühma tuleohutuslast turvalisust suurendada koostöös kohalike omavalitsustega. Suurendada tuleks omavalitsusjuhtide huvitatust antud teema suhtes. Hermanni arvates on seni omavalitsuste juhid ennast antud probleemist distantseerinud. Olukorra mõistmiseks ja lahendite leidmiseks oleks vaja konkreetseid andmeid sihtrühma kodudes toimunud õnnetuste tekkepõhjuste kohta. Kui omavalitsuste juhtidele on tulekahjude tekkepõhjused lahti seletatud, ei saa nad fakte eirata, vaid peavad sihtrühma kodude tuleohutumaks muutmisse tõsisemalt suhtuma (Hermann 2007).

Kindlaksmääratud toetusi tuleohutuse suurendamiseks Võrumaa kohalike omavalitsuste toetuste maksmise määrustes ei ole. Küll on toetatud küttekollete remontimist, korstnapühkimist ja elektrijuhtmetiku väljavahetamist. Toetussummade suurused kõiguvad enamasti 500 ja 3000 krooni vahel (Kallaste 2007). See oleneb omavalitsuse poolt eelarvesse planeeritud toetussummadeks mõeldud raha hulgast ja taotlejate arvust. Oluliseks peetakse abivajaja endapoolse initsiatiivi olemasolu. Erandkorras on võimalik maksta ka suuremaid summasid toimetulekutoetuse ülejääkidest, millele eelneb kontroll, mis tuvastab kas abipalve on õigustatud. Küsimusega tegeleb kõigepealt sotsiaaltöötaja, siis arutatakse asja omavalitsuse sotsiaalkomisjoni poolt ja vajadusel kaasatakse ka teisi omavalitsuses töötavaid spetsialiste. Vahepeal tuleb erakorralise abi andmise ettepanek kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja poolt, kes kodukülastuse raames on avastanud kohest sekkumist vajava probleemi. Kui suures osas kulutused katta, otsustab iga KOV ise. Üldjuhul sotsiaaltöötajate poolt ei peeta 100% kulude kinnimaksmist õigeks tegevuseks. Kasvatustlikel eesmärkidel peab inimesele jääma ka omavastutuse osa. (Arumäe 2007; Kallaste 2007; Lepik 2007; Hermann 2007)

Sihtrühma perele suutlikkuse ise toetusrahade eest oma kodu tuleohutusosalast turvalisust suurendada, suhtusid kõik intervjueritud sotsiaaltöötajad pessimistlikult. Nad on üsna kindlad, et suurem osa inimestest ei kasuta eraldatud raha sihtotstarbeliselt. Ka ei piisa materjalide ostmisest, sest need võidakse lihtsalt maha müüa. Kui eraldatakse sihtrühma perele toetussumma, tuleb enamikel juhtudel sotsiaaltöötajal leida töö teostaja, organiseerida materjalide kohaletoimetamine ja jälgida, et tööd tehtud saaksid. Tegelikult ootavad sotsiaaltöötajad selliste olukordade lahendamiseks teiste KOV töötajate abi. Hoonete haldusprobleemidega peaks hästi kursis olema kommunaalküsimustega tegelev ametnik. Paraku suurte omavalitsuste kommunaaltööga tegeleval inimesel on piisavalt tööd oma valdkonnas ja väiksemates omavalitsustes on see töö antud kellelegi lisakohustuseks, millest tulenevalt ei taheta sotsiaalsete probleemidega tegeleda. Sotsiaaltöötajate arvates on sihtrühma enamuse abituse asjaajamises põhjustanud pikaajaline töötus. Inimesed lihtsalt ei oska väljaspool kodu oma elu korraldada. (Arumäe 2007; Kallaste 2007; Lepik 2007; Hermann 2007)

Sihtrühma tuleohutusosalase teadlikkuse tõstmiseks pakkusid sotsiaaltöötajad välja erinevaid võimalusi. Ühise arvamusena leiti, et loenguvormis koolitusest üksi ei piisa. Sihtrühma inimesed ei ole suutelised keskenduma pika aja vältel mingi teema kuulamisele. Pigem sobiks neile vabas vormis tegevus, kus toimub kahepoolne suhtlemine. Midagi grupitöö sarnast, et igaüks saaks kohe arvamust avaldada ja oma mõtetes selgusele jõuda. Teemat osadena käsitledes suudavad sihtrühma inimesed oma koduseid probleeme paremini kõrnutada pakutava teabega ja neil tekib suurem huvi koolituse suhtes. Üheks võimalikuks koolitusmooduseks pakuti külaseltside kaasamist, kus sihtrühma inimesed koos oma lähinaabritega moodustavad suurema grupi ja grupitöö käigus omandavad tuleohutusosalaseid teadmisi. Neile sihtrühma peredele, kes ei taha suhelda väliskeskkonnaga, on nõ kinnised inimesed, sobiks kodukülastuse käigus nõustamise moodus kõige paremini. (Arumäe 2007; Kallaste 2007; Lepik 2007; Hermann 2007)

Küsimusele, kas sotsiaaltöötaja on nõus klienditeeninduse raames tegema vabatahtlikku selgitustööd sihtrühma inimeste huvi suurendamiseks tuleohutusosalasel koolitusel osalemiseks, vastasid intervjueritavad jaatavalt. Muidugi oleneb see paljuski töötajast endast, tema suhtumisest, sest tuleohutusosalaste küsimustega tegelemine ei ole sisse kirjutatud ühegi sotsiaaltöötaja töökohustustesse. Intervjueritavate poolt arvati, et selgitustöö oleks

tulemuslikum, kui enne sihtrühma nõustamist korraldataks koolitus sotsiaaltöötajatele. Sotsiaaltöötajad vajavad päästetöötajate poolseid nõuandeid tuleohutusosalase selgitustöö tegemiseks: millist informatsiooni jagada, millist koguda, millistele asjaoludele rohkem tähelepanu juhtida. Selgitustööd oleks lihtsam teha, kui saaks kasutada temaatilisi infovoldikuid. Toimetulekutoetuse taotlejad käivad kindlal kuupäeval üks kord kuus sotsiaaltöötaja juures toimetulekutoetuse taotlusi täitmas ja paralleelselt nõustatakse inimesi sotsiaalsetes küsimustes. Sellise nõustamise raames oleks mõeldav teha ka selgitustööd, mis suurendaks sihtrühma huvitatust tuleohutusosalase koolituse suhtes. (Arumäe 2007; Kallaste 2007; Lepik 2007; Hermann 2007)

Pideva koostöö osas päästeasutusega läksid sotsiaaltöötajate arvamused lahku. Suuremate omavalitsuste töötajad ei näinud koostöö tegemises erilist probleemi, kuna suurtes omavalitsustes on moodustatud sotsiaalosakonnad, kus töötab mitu ametnikku. Mitme peale on töökoormust lihtsam jagada ja nii arvati, et nädalas võiks tööajast kolm kuni neli tundi päästkeskusega koostöö tegemiseks eraldada küll (Kallaste 2007). Väiksemate omavalitsuste sotsiaaltöötajad, kus sotsiaaltöoga tegeleb üks inimene, (sotsiaaltöötajate töökoormused on suured, tihtipeale venivad tööpäevad pikemaks kui tööaeg ette näeb) ei olnud päästeasutusega tehtava pideva koostöö suhtes optimistlikud. Põhjenduseks toodi sotsiaaltöötaja töö iseloomu, mis on täis ootamatusi. Sotsiaaltöötaja päevakava on iga päev erinev, tihti viibitakse majast väljas, siis suure töökoormuse juures ei suudeta järjekindlat koostööd tulemuslikult teha. Pigem ollakse nõus osalema kodukülastustes ja tegema lühiajalist selgitustööd sotsiaalnõustamise raames (Arumäe 2007; Lepik 2007). Ühe võimalusena pakuti teiste omavalitsustes töötavate ametnike kaasamist (Hermann 2007).

3.UURIMISTÖÖST TULENEVAD JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

Uurimistöo esimese osa järgi sooviks 85% toimetulekutoetust saavatest peredest abi oma kodu tuleohutumaks muutmiseks ning on selle nimel valmis tegema koostööd kohaliku omavalitsusega ja päästeasutusega. Kohalike omavalitsuste juhtidega ja sotsiaaltöötajatega läbiviidud intervjuudest järeldab autor, et on olemas ka kohalike omavalitsuste poolne valmisolek sihtrühma koduse tuleohutusosalase turvalisuse suurendamiseks.

3.1.Kohalike omavalitsuste otsesed võimalused sihtrühma kodude tuleohutusosalase olukorra parandamiseks

Sellisteks tegevusteks tuleb lugeda meetmeid, mis suurendavad sihtrühma kuuluvate inimeste tuleohutusosalast turvalisust lähitulevikus. Nende meetmete rakendamisest saadud kasu saab mõõta kui võrrelda statistilisi näitajaid erinevate ajaperioodide kohta.

Võrumaa KOV on valmis toetama sihtrühma kuuluvate perede kodude tuleohutusosalase turvalisuse suurendamist omavalitsuse eelarvetes toetusteks ettenähtud rahadest ja riikliku toimetulekutoetuse ülejäägi rahadest täiendava toetuse näol. Omavalitsuste enda raha eest kavatakse osta suuremas koguses suitsuandureid. Suitsuandurite ostmise kampaania, mille eestvedajaks on Võrumaa Omavalitsuste Liit, haakub käimasoleva projektiga „Kodu tuleohutuks! 2007”. Kampaania raamaes peaksid suitsuanduri saama enamused sihtrühma peredest, lisaks paljud puuetega inimesed ja üksikvanurid. Kõigis omavalitsustes on eelarvetesse planeeritud toetusena raha erakorralise abi jaoks, mis on mõeldud abistamiseks erandkorras. Toimetulekutoetuse ülejäägi rahadega on kavas remontida küttekoldeid ja uuendada elektriseadmeid. Selliseid meetmeid on väiksemates omavalitsustes võimalik rakendada kahel või kolmel korral aastas. Mõned kohalikud omavalitsused on toetanud sihtrühma kodude küttesedmete puhastamist ja kavatses seda ka edaspidi teha.

Tuleohutusosalast teadlikkust on tõstetud kohaliku meedia vahendusel. Kohalikes infolehtedes avaldatakse kirjutisi, milles kutsutakse inimesi järgima tuleohutusnõudeid. Koolituse tuleohutusosalaste teadmiste suurendamiseks sihtrühma inimeste hulgas siiani kohalikud omavalitsused korraldanud ei ole. See võib olla tingitud sihtrühma poolsest huvitatuse puudumisest, sest küsitlustulemustele tuginedes saab aitor väita, et 50% sihtrühmast ei soovi mingil tuleohutusosalasel koolitusel osaleda. Sellega seoses on mõistetav omavalitsusametnike mõningane pessimistlik suhtumine koolitusse. Intervjuude käigus selgus, et sotsiaaltöötajad on nõus sotsiaalnõustamise raames tegema selgitustööd, et suurendada sihtrühma huvitatust koolitusel osalemiseks. Positiivsete tulemuste saamiseks ei piisa üksi sotsiaaltöötajate pingutusest, appi peaksid tulema ka teised KOV ametnikud ja päästkeskuse töötajad oma erialaste teadmistega.

Kohalike omavalitsuste üheks võimaluseks tuleohutusosalase turvalisuse suurendamiseks on kohaliku seadusandluse läbi piirangute kehtestamine. Avaliku korra ja heakorra eeskirjadesse saab sisse kirjutada punkte, mis reguleerivad tuleohutust puudutavaid küsimusi. Mõned omavalitsused on seda võimalust kasutanud, mõned hoiduvad ja loodavad inimeste arukusele. Miks sellesse küsimusse leebelt suhtutakse, on mitu põhjust. Kõige suurem põhjus on see, et omavalitsused ei suuda tagada kontrolli oma määruste täitmise üle. Võrumaa kohalikud omavalitsused ei ole moodustanud ametikohta munitsipaalkorralvurile, kuigi seadusega neil see võimalus oleks. Kontrolli teostamine ja haldussunni rakendamine on jäetud kohalike politseikonstaablite kanda, kes suure töökoormuse tõttu ei reageeri väiksemate rikkumiste

korral.

3.2.Kohalike omavalitsuste kaudsed võimalused sihtrühma kodude tuleohutusosalase olukorra parandamiseks

Selliste võimaluste hulka tuleb lugeda meetmed, millega kohalikud omavalitsused parandavad sihtrühma kodude tuleohutusosalast olukorda mitmeaastaste tegevustega. Tuleohutusosalast turvalisust saavad omavalitsused suurendada läbimõeldud planeeringute kehtestamisega. Kaasaegsete infrastruktuuride rajamine suurendab samuti tuleohutusosalast turvalisust. Infrastruktuuride uuendamine on kallis tegevus. Viimastel aastatel on riik suurendanud investeeringuid kohaliku tähtsusega teede remontimiseks. Alates Eesti taasiseseisvumisest on nüüd kohalikel omavalitsustel esmakordselt tekkinud võimalus kohaliku teedevõrgu korrastamiseks. Sellest rahast piisab olemasoleva teevõrgu väiksemateks remonttöödeks ning hooldustöödeks, kuid teekatte uuendusi ja mustkatte alla viimist suuremas mahus ei ole võimalik teostada. Seetõttu on kevadeti mõningate teelõikude läbitavus väga halb. Erateed on täielikult maaomaniku hooldada ja remontida. Paljude talude juurde viib ainult pinnasteed, mida mööda enamusel ajal aastast saab liikuda kõrgendatud läbivusega masinatega. Kohalike teede talihooldustööd tehakse omavalitsuste enda raha eest. Mõned omavalitsused hooldavad talvel ka erateid.

Veevõtukohtade ehitamist ja sinna juurdesõiduteede rajamist hakkab maapiirkondades toetama Euroopa Liit oma struktuurfondide kaudu. Aastateks 2007 – 2013 on ette nähtud sellised toetused põllumajandusliku ja metsamajandusliku tegevusega tegelevatele ettevõtjatele. Kui kohalikud omavalitsused näitavad üles huvitatust koostööks ettevõtjatega, saab selle protsessi käigus katta omavalitsuste territooriumid veevõtukohtade võrguga, mis tagaks tuletõrjervee kättesaadavuse hajaasustusega piirkondades. Enamustes Võrumaa kohalikes omavalitsustes käivad ettevalmistused suuremate asulate veevarustussüsteemide väljaehitamiseks, mille käigus ehitatakse välja ka tuletõrje veevarustus (paigaldatakse hüdrandid).

3.3.Erinevate ennetustöö meetodite sobivus sihtrühmale

Sihtrühma hulgas läbiviidava ennetustöö tõhusus sõltub valitud meetoditest.

Sotsiaaltöötajatega läbi viidud vestlustest selgus, et näiteks loenguvormis koolitused sihtrühmale ei sobi. Inimesed on pikka aega olnud aktiivsest elukeskkonnast eemal ja seetõttu ei suuda nad ühepoolset pakutavat informatsiooni kuigi palju vastu võtta. Nad istuvad võib-olla loengu lõpuni kohapeal, kuid tulemus on nullilähedane. Sihtrühma koolitamiseks pakuti kahte võimalikku meetodit. Inimestele, kes elavad juba pikemat aega suurematest asulatest eemal oma perekeskset elu, tuleks teha individuaalne nõustamine nende kodudes. Selleks sobivad hästi projekti „Kodu tuleohutuks! 2007” raames mõeldud kodukülastused. Nendele, kes on aktiivsemad osalema koosolekutel, pakuti koolitust rühmatöö vormis. Samas peab sellise koolituse läbiviija sotsiaaltöötajate praktilistest kogemustest tulenevalt arvestama järgmiste asjaoludega:

- ✓ teemat tuleb käsitleda võimalikult väikeste moodulitena;
- ✓ iga mooduli järel peavad kõik osalejad saama väljendada oma arvamust, kas teemasse puutuvat või ka mittepuutuvat. Vastasel juhul võib koolitatavatel kaduda huvi ja nende tähelepanu hajub täielikult;
- ✓ moodulite vahele võiks planeerida praktilist tegevust;
- ✓ tuleb varuda piisavalt aega ja kannatust.

Kuna uurimistöö tulemusena selgus, et pooled sihtrühma inimesed ei ole huvitatud mingitest täiendavatest tuleohutusalaalastest teadmistest, tuleb nende huvitatust suurendada läbi selgitustöö. Seda saavad kõige efektiivsemalt teha sotsiaaltöötajad, kes tunnevad kõige paremini sihtrühma inimesi ja omavad kogemusi nendega käitumiseks. Selgitustöö tulemuslikkus sõltub sotsiaaltöötajate arvates toetusest, mida kohalik omavalitsus ja päästeasutus suudavad pakkuda.

3.4. Soovitused sihtrühmale suunatud ennetustöö tõhustamise osas

Tuginedes uurimistöö tulemustele on autoril mõningad soovitused tuleohutusalaalase ennetustöö tõhustamiseks Võrumaa vähekindlustatud perede kodude tuleohutumaks muutmise osas.

Sotsiaaltöötajad on nõus vabatahtlikult tegema sihtrühma hulgas selgitustööd, kuid sooviksid vajadusel ka teiste ametnike toetust. Peab leidma mooduse omavalitsusjuhtide huvitatuse suurendamiseks sihtrühma kuuluvate inimeste tuleohutusalaalase turvalisuse tagamisel. Kohalike omavalitsuste huvitatuse suurenemisega kaasneb üldine hoiaku muutus antud küsimuses.

Tuleohutusala koostöö päästkeskuse ja kohalike omavalitsuste vahel peaks rajanema lepingulisele suhtele. Lepinguline suhe määratleb konkreetselt ära osapoolte kohustused (ka rahalised) ja võimaldab tulemusi paremini hinnata.

Sotsiaaltöötajatele tuleb tuleohutusala teadmiste suurendamiseks korraldada lühikursus. Samas peaksid sotsiaalvaldkonna põhitöodesid teadma päästealal ennetustööd tegevad inimesed. Nii luuakse osapoolte vahele parem teineteise mõistmise õhkkond, mis peaks parandama sihtrühma inimestega suhtlemise kvaliteeti.

Üldise teadlikkuse suurendamiseks sobivad autori arvates kõige enam küla-, valla-, või linna ühisüritused. Sellise ürituse raames tuleohutusala ennetustööd tehes tuleks ettevõtmisse kaasata kohalikke autoriteetseid inimesi. Usaldusväärse inimese tegusid järgivad paljud.

KOKKUVÕTE

„Mida tulemusrikkamalt on kulgenud tuletõrjajate tulekahjusid vältiv tegevus, seda vähem on neil tulnud olla rinnutsi leekidega.” (Vaarmann 1988, 177)

See Jaan Vaarmanni poolt väljaöeldud mõte ei ole oma väärtust kaotanud ka tänapäeval. Päästeteenistuse arengukavas aastateks 2005-2009 nähakse päästeala ühe prioriteetsema tegevusena ennetustööd. Päästeala ennetustöö strateegias aastani 2011 on tuleohutusala tegevuse tõhusamaks muutmisel Päästeteenistuse ühe partnerina kirjeldatud kohalikke omavalitsusi.

Lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada Võrumaa kohalike omavalitsuste valmisolek ja võimalused maakonna vähekindlustatud perede kodude tuleohutumaks muutmiseks ja teha ettepanekuid olukorra parandamiseks. Sihtrühmaks olid valitud Võrumaa kohalikes omavalitsustes toimetulekutoetust saavad perekonnad.

Eesmärgi täitmiseks viis autor läbi kaheosalise uurimistöö. Uurimistöö esimeses osas koostas autor ankeetküsimustiku kvantitatiivuuringu läbiviimiseks sihtrühma hulgas. Uuringu viis autor läbi veebruaris 2007 koostöös Võrumaa kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajatega. Uurimistöö tulemusena sai autor teda, milliseks hindavad sihtrühma pered oma kodu tuleohutusosalast olukorda, millised on sihtrühma tuleohutusosalased teadmised ja millised oleksid sihtrühma arvates kohalike omavalitsuste võimalused nende tuleohutusosalase turvalisuse suurendamisel. Uurimistulemuste kokkuvõtetest selgus tuleohutusosalane olukord sihtrühma kodudes. Tuginedes uurimistulemuste kokkuvõtetele, koostas autor küsimustikud süvaintervjuude läbiviimiseks kohalike omavalitsuste juhtidega ja sotsiaaltöötajatega.

Intervjuude toimumise aeg jäi 24. aprilli ja 3. mai vahelisele ajale. Intervjuude käigus selgitasid kohalike omavalitsuste ametnikud Võrumaa omavalitsuste võimalusi sihtrühma koduse tuleohutusosalase turvalisuse suurendamiseks. Sissejuhatuses autori poolt püstitatud hüpotees leidis uurimistöö tulemusena kinnitust. Võrumaa kohalikud omavalitsused on huvitatud vähekindlustatud perede kodude tuleohutumaks muutmise. Teatud piirangud selle huvitatusel reliseerimisel tulevad kohalike omavalitsuse rahalistest võimalustest ja mõningatel juhtudel omavalitsusjuhtide selgelt väljakujunemata seisukohtadest ennetustöö suhtes.

Lõputöö käigus selgus, et kohalikel omavalitsustel on võimalik sihtrühma tuleohutusosalase turvalisuse suurendamiseks maksta toetusi või osutada teenuseid omavalitsuste eelarves toetusteks mõeldud rahadest ja riiklikest toimetulekutotuse rahadest täiendava toetuse näol. Üldiselt ollakse omavalitsustes seda meelt, et inimene peab püüdma ise hakkama saada, kui see ei õnnestu, tuleb omavalitsus appi. Sellise käitumisega proovivad omavalitsused ära hoida õpitud abituse sündroomi kujunemist. Õpitud abituseks peetakse inimese sellist käitumist, kus ta kogu aeg loodab kõrvalisele abile ja ei tee kõige vähematki, et ennast ise aidata.

Lisaks rahalistele toetustele on kohalikel omavalitsustel võimalus sihtrühma tuleohutusosalast turvalisust suurendada läbi kohaliku seadusandluse. Kohalike eeskirjade kehtestamisega saab reguleerida lahtise tule kasutamist ja nõuda territooriumi heakorrastust, mis vähendab tuleohtu. Samas ei suuda kohalikud omavalitsused kontrollida selliste eeskirjade täitmist. Üheks tuleohutusosalast turvalisust suurendavaks meetmeks on läbimõeldud detail- ja üldplaneeringu kehtestamine.

Sihtrühma tuleohutusosalase teadlikkuse suurendamise nimel on kohalike omavalitsute

sotsiaaltöötajad nõus tegema sihtrühma hulgas selgitustööd, kuid ootavad selleks abi omavalitsuste teistelt ametnikelt ja päästetöötajatelt.

Töö lõpus tegi autor mõningaid omapoolseid soovituslikke ettepanekuid, mis võivad kaasa aidata sihtrühma tuleohutuselase turvalisuse suurendamisele.

SUMMARY

The diploma paper deals with the issues of fire safety. The paper provides theoretical background to the subject as well as studies fire safety in less privileged families and makes suggestions how to improve the situation.

The thesis consists of Preface, Table of Contents, Introduction, three Chapters, Conclusion, Summary in English, References and 14 Appendices. The paper is based on 30 written sources including 11 acts.

Chapter 1 examines the prerequisites that enable to improve fire safety in less privileged families. The prerequisites include the following: social welfare, legislation on local government and preventive action.

Chapter 2 describes the research that was carried out. The research consists of two parts. Part 1 consists of a questionnaire that was administered to members of less privileged families. The questionnaire examined fire safety, awareness and attitudes in these families. It also

studied their expectations to local government and the state. Part 2 consists of an interview that was carried out with leaders of local government and social workers. The aim of the interviews was to examine their attitudes and opinion on improving fire safety in less privileged families.

Chapter 3 analysis the findings of the research and makes suggestions how to improve the preventive measures of fire safety in Võru county.

The results of the research show that in majority of less privileged families fire safety is a problem. These families lack fire detection devices, primary fire extinguishers, knowledge of acting in case of fire.

Local government have started to understand the essence of the problem and to tackle the problem of fire safety in less privileged families. The first stage in improving the situation is to provide their homes with smoke detectors. Social workers have also tried to raise people's interest in fire safety training.

Among the other suggestions, the author of the paper also suggests that cooperation on preventive action between local government and rescue service agencies should be on a contractual basis. The contract defines obligations and enables to measure results.

VIIDATUD KIRJANDUS

- 1.Ainsaar, M. 2000. Laste- ja perepoliitika Eestis ja Euroopas. Rahvastikuministri büroo. Tartu.
- 2.Ansip, R. 2007. KOV võimalused tuleohutusalase olukorra parandamiseks Võrumaal. Autori üleskirjutis. Varstu, 27.04.2007.
- 3.Arumäe, S. 2007. KOV võimalused tuleohutusalase olukorra parandamiseks Võrumaal. Autori üleskirjutis. Varstu, 24.04.2007.
- 4.Eesti Vabariigi Põhiseadus. 28.06.1992. RT 1992, 26, 349, RT I 2003, 64, 429.
- 5.Hermann, M. 2007. KOV võimalused tuleohutusalase olukorra parandamiseks Võrumaal. Autori üleskirjutis. Võru, 03.05.2007.
- 6.Kallaste, T. 2007. KOV võimalused tuleohutusalase olukorra parandamiseks Võrumaal. Autori üleskirjutis. Lasva, 30.04.2007.
- 7.Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. 02.06.1993. RT I 1993, 37, 558, RT I 2006, 32, 244.
- 8.Kõre, J. 2006. Sotsiaaleluase – kellele ja kuidas. Sotsiaaltöö 5, 18-24.

9. Leivo, M. 1/2 2003. Tulemuslikkuse saavutamise koostööd tehes. Häire 112, 4.
10. Lepik, V. 2007. KOV võimalused tuleohutusalase olukorra parandamiseks Võrumaal. Autori üleskirjutis. Antsla, 02.05.2007.
11. Lõuna-Eesti Päästkeskuse põhimäärus. 27.12.2005.-RTL 2006, 4, 73, RTL 2007, 13, 195.
12. Medar, M. 2002. Sotsiaalteenused – kellele, miks ja kuidas? Käsiraamat. TÜ Pärnu Kolledž.
13. Mikkola, M. 1997. Eesti sotsiaalhoolekande arendamine. Sotsiaaltöö nr 1.
14. Mõniste Vallavolikogu määrus 28.03.2006 nr 1-1.5/8.
<http://www.moniste.ee/index.php?moduleid=10&tplid=8> 20.03.2007
15. Niidumaa, M. 2007. KOV võimalused tuleohutusalase olukorra parandamiseks Võrumaal. Autori üleskirjutis. Mõniste, 26.04.2007.
16. Päästeala ennetustöö strateegia aastani 2011.
<http://www.rescue.ee/public/files/strateegia.pdf> 15.02.2007
17. Päästeameti põhimäärus. 11.04.2006.-RTL 2006, 33, 395, RTL 2007, 17, 268.
18. Päästeteenistuse arengukava 2005-2009.
http://www.rescue.ee/public/files/paasteteenistuse_arengukava.rtf.pdf 03.04.2007
19. Päästetöötaja eetikakoodeks.
<http://www.rescue.ee/index.php?page=266> 10.04.2007
20. Riigikontrolli kontrolliaruanne nr OSII-2-6/06/18 10.04.2006.
http://www.riigikontroll.ee/fake_index.php?lang=et&uri=%2Fauditid.php%3Floppenud%3D1
13.03.2007
21. Rõuge valla arengukava.
<http://www.rauge.ee/?id=akava> 18.03.2007
22. Rõuge valla avaliku korra eeskiri.
<http://www.rauge.ee/?id=akord> 18.03.2007
23. Salu, M. 2001. Sotsiaalkaitse Eestis. Tallinn.
24. Sotsiaalhoolekande seadus. 08.02.1995.-RT I 1995, 21, 323, RT I 2006, 55, 405.
25. Sotsiaalpoliitika 1 1995. Tallinna Tehnikaülikool. Tallinn.
26. Šuvalov, M. 1977. Tuletõrje alused. Tallinn: Valgus.
27. Toots, A. 2005. Rahvastikuvananemine riskiühiskonnas: uued väljakutsed poliitikakujundajatele. Acta Politica, Nr2, 18-30.
28. Tulva, T. 1996. Eesti sotsiaaltöö kujunemisest murranguperioodil. Tallinn.
29. Vaarmann, J. 1988. Rinnutsi leekidega. Tallinn: Valgus.
30. Vaesuse leevendamine Eestis: taust ja sihiseaded 1999. Sotsiaalministeerium, ÜRO

LISAD

Lisa 1. Ankeetküsitlus

Austatud küsimustikule vastajad

Käesolev küsimustik on koostatud eesmärgiga analüüsivaks Võrumaa perede kodudes valitsevat tuleohutusosalast olukorda ja analüüsi tulemustest sõltuvalt välja selgitama, millised on kohalike omavalitsuste võimalused olukorra parandamiseks. Kodude tuleohutuse küsimus on üks prioriteetidest, millele päästeala ennetustöö strateegia aastani 2011 suurt tähelepanu pöörab.

ÜLDANDMED

- ❖ Omavalitsus (vald/linn)
- ❖ Sugu O mees O naine
- ❖ Vanus O kuni 29; O 30 – 39; O 40 – 49; O 50 – 59; O üle 60
- ❖ Sama eluaset jagavate pereliikmete arv
- ❖ Intervjuu toimumise aeg

I KODU TULEOHUTUSALANE TURVALISUS

1.Kas arvate, et Teie kodu on tulekahju eest piisavalt kaitstud?

O täielikult kaitstud O osaliselt kaitstud O halvasti kaitstud O ei oska öelda

2.Kas Te olete oma kodu tuleohutumaks muutmiseks ? (võib olla mitu vastust)

O paigaldanud suitsuanduri(d)

- muretsenud koju tulekustuti
- muretsenud koju tulekustutusteki
- hoidnud ära liigsete asjade kuhjumise kodu keldrisse või/ja pööningule
- hoidnud tikke ja kergestisüttivaid aineid lastele kättesaamatus kohas
- hoidnud küttepuid ja muu põlevmaterjali küttekollete koldesuu eest ohutusse kaugusse

3. Kui Teie kodus on küttekoldeid (ahjud, pliidad, kaminad, ...) ja korstnaid, siis millal neid viimati puhastati?

- viimase 12 kuu jooksul
- 1 – 3 aasta jooksul
- 3 – 10 aastat tagasi
- ei oska öelda

4. Millal on Teie kodus viimati kontrollitud või uuendatud elektripaigaldisi (juhtmed,)?

- viimase 12 kuu jooksul
- 1 – 3 aasta jooksul
- 3 – 10 aastat tagasi
- ei oska öelda

5. Kas Teie kodus on viimase 5 aasta jooksul olnud mingit tuleohtlikku olukorda? (võib olla mitu vastust)

- tahma põlemine korstnas
- järelevalveta küdevast ahjust, kaminast, jne on söed põrandale kukkunud või on toit pliidil kõrbema läinud
- järelevalveta triikraud on põhjustanud triikimislaua või mõne muu eseme süttimise/söestumise
- elektri juhtmete ülekuumenemine
- lahtise tule (küünal, ..) kasutamisest on süttinud laudlina, kuusepuu, kardin või mõni muu ese
- hooletu suitsetamise tagajärjel süttinud diivan, voodi, riideese või mõni muu ese
- mingi muu juhus
- ei ole olnud ühtegi tuleohtlikku olukorda

II TULEOHUTUSALANE TEADLIKKUS

6. Kas Teie pereliikmed on huvitatud täiendavate tuleohutusosalaste teadmiste omandamisest?

- on kindlasti pigem on huvitatud pigem ei ole huvitatud ei oska öelda

7. Kas mõni Teie pereliikmetest on osalenud tuleohutusosalasel koolitusel? (võib olla mitu vastust)

- koolitus lapsele lasteaias
- koolitus lapsele koolis
- koolitus endise või praeguse töökoha kaudu
- linna-, valla- või külapäevade/ürituste ajal saadud teave
- mingi muu tuleohutusosalane koolitus
- ei ole keegi osalenud

8. Kas Teie arvates on kõige efektiivsem (tõhusam) tuleohutusvahend ? (üks õige)

- tulekustuti suitsuandur tulekustutustekk tulekindel koduüks

9. Kas Teie pereliikmed oskavad käituda tulekahju puhkemise korral?

- oskavad kindlasti ei ole kindel, et oskavad ei oska ei oska öelda

10. Tulekahju puhkemise korral tuleb helistada telefoninumbrile (üks õige)

O 01 O 911 O 110 O 112

III KOHALIKU OMAVALITSUSE VÕIMALUSED TURVALISUSE SUURENDAMISEKS

11. Kas Teie pere sissetulek võimaldab piisavalt investeerida kodu tuleohutumaks muutmisse?

O võimaldab piisavalt O võimaldab vähesel määral O ei võimalda O ei oska öelda

12. Kas olete nõus väitega, et kodu tuleohutumaks muutmine on igäühe isiklik asi?

O täiesti nõus O pigem nõus O ei ole nõus O ei oska öelda

13. Kas olete valmis tegema koostööd kohaliku omavalitsuse ja päästeasutusega, et parandada oma kodu tuleohutusosalast olukorda?

O täiesti nõus O pigem nõus O ei ole nõus O ei oska öelda

14. Riik ja kohalik omavalitsus peaksid aitama vähekindlustatud inimestel oma kodusid tuleohutumaks muuta.

O täiesti nõus O pigem nõus O ei ole nõus O ei oska öelda

15. Kohalik omavalitsus on toetanud Teie kodu tuleohutumaks muutmist järgmiselt: (võib olla mitu vastust)

- O ostis suitsuanduri
- O aitas remontida küttekoldeid /-seadmeid
- O aitas korraldada küttekollete, truupide, korstnate puhastamist
- O korraldas tuleohutusosalase koolituse
- O muu tegevus
- O ei ole siiani teotanud

16. Oma kodu tuleohutumaks muutmisel vajaksite abi (võib olla mitu vastust)

- O suitsuanduri(te) muretsemisel
- O suitsuanduri(te) paigaldamisel
- O kütteseadmete ja korstnate remontimisel
- O kütteseadmete ja korstnate puhastamisel
- O tuleohutusosalasel koolitusel osalemiseks
- O elektripaigaldiste (kaablid,) nõuetele vastavusse viimiseks
- O muud tegevused

Täna tehtud koostöö eest!

Lisa 2. Intervjuu Võrumaa Omavalitsuste Liidu sotsiaaltöö peaspetsialisti Marianne Hermanniga

Intervjuu: Marianne Hermann
sotsiaaltöö peaspetsialist
Võrumaa Omavalitsuste Liit
03.05.2007 Võru
Autori üleskirjutis

KOV võimalused tuleohutusalase olukorra parandamiseks Võrumaal.

1.Kas toimetulekutoetust saavate perede kodude halb tuleohutusalane olukord on sotsiaalprobleem? (Inimeste turvalisuse seisukohalt võetuna)

Kindlasti on. Toimetulekutoetuse saajad on majanduslikult raskes seisus olevad inimesed. Suuremates peredes(rohkem pereliikmeid:autor) ei jätku raha toidu ostmise kõrvalt riiete jaoks, siis tuleohutusega seotud probleemid jäetakse neis peredes kindlasti tahaplaanile. Olukorra mõistmiseks ja lahendite leidmiseks oleks vaja konkreetseid andmeid toimetulekutoetust saavate perede kodudes juhtunud õnnetuste tekkepõhjuste kohta. See võimaldab olukorrale paremini läheneda ja KOV juhtidel, keda peab protsessi kaasama, tekiks huviatus, sest faktidest ei saa mööda vaadata.

2.Kas KOV on võimalik maksta täiendavaid toetusi sihtrühma peredele nende kodude tuleohutumaks muutmiseks. Milliseid? Kui suures ulatuses?

Kui aidata, siis mitte raha, vaid teenus. Läbi KOV tellitakse teenus kas ahju, pliidi, korstna või muu küsimuse lahendamiseks ja raha teenuse tasumise eest makstakse otse teenuse osutajale. Raha peab maksma otse teenuseosutajale, muidu on oht, et raha kasutatakse mittesihipäraselt. Maakonna KOV on kinni maksnud küttekollete remontimist ja on makstud ka elektritööde eest. Toetusi saab maksta toimetulekutoetuse ülejääkidest või valla (ka linna: autor) oma rahadest. Enne määramist kontrollitakse kas abipalve on õigustatud. Küsimusega tegeleb sotsiaaltöötaja, KOV sotsiaalkomisjon ja sõltuvalt omavalitsusest, kus on kommunaalküsimustega tegelev inimene, vajadusel ka tema. Vahepeal on sotsiaaltöötaja ise avastanud kodukülastuse käigus, et ahi on lagunenud ja algatanud abistamiseks vajalikud toimingud. Kui suures ulatuses maksta, otsustab iga KOV ise. Osa maksab kõik kinni, enamusi mingi osa. Olen seda meelt, et kasvatuslikul eesmärgil ei peaks kõike 100% kinni maksma. Inimene peaks tunnetama omavastutust ka. Viimasel ajal on olukord toimetulekutoetuse rahadega lähedamaks muutunud. Riiklikke toimetulekurahade ülejääke lubatakse kasutada ka teenuste osutamiseks. Ka KOV omavahenditest makstavad toetused on suurenenud.

3.Kas sihtrühma pered on kodu tuleohutuse suurendamiseks eraldatud (juhul kui eraldatakse) raha suutelised sihipäraselt kasutama? (ostma materjali, leidma töö teostaja, ..)

Üldjuhul ei ole. Neil kipub raha mujale kuluma, mitte tuleohutuse parandamiseks. Teinekord võib ka soetatud materjal ära kaduda, see lihtsalt müüakse maha. Ise inimesed neid töid teha ei oska. Enamus on kinnised ja pikalt ainult koduses keskkonnas elanud ja sellest tingituna on neil raskusi teenuseosutaja leidmisega. Paljud ei olegi pikaajalise töötuks olemise tõttu enam oma elu väljaspool kodu korraldama. Lisaks sotsiaaltöötajale võiks KOV kommunaaltöötaja aidata.

4.Kas KOV on võimalik kinni maksta teenuseid (otse teenuseosutajale), mis suurendaksid sihtrühma kodude tuleohutust? (korstnapühkimine, küttekollete remont, ..)

Sellele küsimusele sai eespool vastatud. Lisaks niipalju, et toimetulekutoetust saavate perede kodud on enamuses sellises seisukorras, mida saab ennetavate meetmetega elamiskõlblikeks muuta. Probleem on vanuritega ja eriti üksikvanuritega, kelle elamised võivad mõnel juhul olla väga viletsas seisus.

5.Kui päästeasutus koostöös KOV korraldaks sihtrühmale tuleohutusosalase koolituse, siis selle läbiviimise vorm peaks olema:

- ✓ Loeng
- ✓ Loeng + individuaalne vestlus
- ✓ Grupitöö

Kas grupiks võiks olla üks pere?

Võib-olla loeng hästi peale ei lähe. Sobiks selline tegevus, kus toimub kahepoolne suhtlemine. Räägitakse neile ja nemad saavad kohe avaldada oma arvamust. Pigem grupitöö. Võiks kasutada külaseltse, mille käigus toimub koolitus suuremale grupile. Suletud, põhiliselt pereringis suhtlevatele inimestele sobiks kodukülastus ja selgitused kohapeal (sobib „Tuleohutu kodu” projekt: autor). Puhas loeng ei sobi. Inimesed ei ole suutelised probleemi olemusse süvenema.

6.Kas sotsiaaltöötaja on nõus (kas ta tohib seda teha?) klienditeeninduse raames tegema vabatahtlikkuse korras selgitustööd sihtrühma hulgas, nende huvitatuse suurendamiseks tuleohutusosalasel koolitamisel osalemiseks?

Kõigepealt peaks koolitama sotsiaaltöötajaid. Kuidas selgitustööd teha, millist infot jagada, millist koguda? Kui toimetulekutoetuse taotleja tuleb omavalitsusse taotlust esitama, võiks (käivad iga kuu: autor) ühel korral pikemalt vestelda tuleohutusosalastel teemadel. Sotsiaaltöötaja võib seda teha kui ainult suudab, sest mõnes KOV on ainult üks sotsiaaltöötaja. Aidata võiks mõni muu KOV töötaja.

7.Kas KOV sotsiaaltöötaja on praeguse töökoormuse juures suuteline tegema pidevat koostööd päästeasutusega? Kui on, siis mitu tundi nädalas?

Sotsiaaltöötajate töökoormused on omavalitsuste lõikes erinevad. Nagu öeldud, on mõnes üks, aga suuremates kuni kolm sotsiaaltöötajat. Kordan, et tuleks kaasata KOV muid spetsialiste. Tuleks suurendada KOV juhtide huvitatust. Tähtis on omavalitsuse sisene tööjaotus, mitte see, et sotsiaaltöötaja üksi peaks hakkama saama. Ilma toeta on seda raske teha.

Lisa 3. Intervjuu Varstu valla sotsiaaltöötaja Signe Arumäega

Intervjuu: Signe Arumäe

Sotsiaaltöötaja

Varstu vald

24.04.2007 Varstu

Autori üleskirjutis

KOV võimalused tuleohutusosalase olukorra parandamiseks Võrumaal.

1.Kas toimetulekutoetust saavate perede kodude halb tuleohutusosalane olukord on sotsiaalprobleem? (Inimeste turvalisuse seisukohalt võetuna)

Mingil määral. Eeskätt vastutab inimene ise enda, oma pereliikmete eest ning hoolitseb, et kodu oleks turvaline. Elukoha renoveerimine sh tuleohutumaks muutmine on väga kallis ning toimetulekutoetust saavatel peredel ei ole see kindlasti primaarne tegevus. Niikaua kui ei ole veel koduga midagi juhtunud siis kulutusi ei tehta, et kodu tuleohutumaks muuta. Olukorra paremaks muutmiseks KOV omalt poolt osaleb projektides, kampaaniates, jne mida korraldab päästeamet.

2.Kas KOV on võimalik maksta täiendavaid toetusi sihtrühma peredele nende kodude tuleohutumaks muutmiseks. Milliseid? Kui suures ulatuses?

KOV on võimalik maksta täiendavat toetust puudustkannatavatele peredele, et kodu tuleohutumaks muuta. Kindlasti arutletakse ja kaalutletakse iga inimese olukorda individuaalselt. Näiteks oleme tellinud töö teostaja, et talumajas välja vahetada vana elektrisüsteem, maksumusega ~4500.-

3.Kas sihtrühma pered on kodu tuleohutuse suurendamiseks eraldatud (juhul kui eraldatakse) raha suutelised sihipäraselt kasutama? (ostma materjali, leidma töö teostaja, ..)

Arvan, et sihtrühma pered ei ole suutelised eraldatud raha sihipäraselt kasutama. Inimestel puudub informatsioon ja teadlikkus antud valdkonnast. Kui KOV on otsustanud peret abistada siis on kõige õigem jätta olukorra lahendamise ja teostamise asjatundjatele st KOV tellib ja ostab teenuse.

4.Kas KOV on võimalik kinni maksta teenuseid (otse teenuseosutajale), mis suurendaksid sihtrühma kodude tuleohutust? (korstnapühkimine, küttekollete remont, ..)

KOV on arvestanud inimeste soovide ja vajadustega ning vastavad teenuseosutajad kohapeale tellinud, kuid teenuseid kinni ei maksta. Kuid abi saamiseks on elanikel alati võimalus valda pöörduda.

5.Kui päästeasutus koostöös KOV korraldaks sihtrühmale tuleohutusosalase koolituse, siis selle läbiviimise vorm peaks olema:

- ✓ Loeng
- ✓ Loeng + individuaalne vestlus
- ✓ Grupitöö

Kas grupiks võiks olla üks pere?

Tuleohutusosalase koolituse vorm võiks olla loeng ja grupitöö. Grupi suuruseks nii 10 inimest.

Esmalt teoreetiline, üldine koolituse osa, päästeasutuse poolsed näited ja näidised.

Grupitöö võimaldab grupiliikmete ideid genereerida, teadmisi, kogemusi arutleda. Kui võimalik siis ka lisaks praktilise osa läbi tegemine. (näiteks tulekustuti, tulekustutusteki kasutamine jne)

6.Kas sotsiaaltöötaja on nõus (kas ta tohib seda teha?) klienditeeninduse raames tegema vabatahtlikkuse korras selgitustööd sihtrühma hulgas, nende huvitatuse suurendamiseks tuleohutusosalasel koolitamisel osalemiseks?

Teavitustööd/selgitustööd olen nõus tegema ja pean seda ka vajalikuks.

7.Kas KOV sotsiaaltöötaja on praeguse töökoormuse juures suuteline tegema pidevat koostööd päästeasutusega? Kui on, siis mitu tundi nädalas?

Olen valmis koostööd tegema päästeasutusega, kuid vastavalt vajadusele ja arvestades situatsioone. Olen vallas ainuke sotsiaaltöötaja ja mul on päris suur töökoormus. Tihti tuleb töötada ka väljaspool ametlikku tööaega. Ei julge lubada, et praeguse töökoormuse juures suudan pidevat koostööd teha.

Lisa 4. Intervjuu Antsla valla sotsiaaltöötaja Vilve Lepikuga

Intervjuu: Vilve Lepik
sotsiaaltöötaja
Antsla vald
02.05.2007 Antsla
Autori üleskirjutis

KOV võimalused tuleohutusalase olukorra parandamiseks Võrumaal.

1.Kas toimetulekutoetust saavate perede kodude halb tuleohutusalane olukord on sotsiaalprobleem? (Inimeste turvalisuse seisukohalt võetuna)

Jah. Toimetulekutoetust saavate perede sissetulekud on niigi madalad ja üldiselt ei peeta vajalikuks varustada endid või siis osta majapidamisse suitsuandureid ja muid tuleohutust tagavaid seadmeid, vahendeid. Tihti loodetakse, et minu peres või minuga seda ei juhtu. Nendes peredes ei ole võimalik raha puudusel mõelda küttekollete remondile või uute tegemisele, korstnate puhastamisele, vanade elektrijuhtmete väljavahetamisele. Küllaltki sageli esineb toimetulekutoetust taoltevates peredes kontrollimatut alkoholi liigtarvitamist, samuti suitsetamist, mille tagajärjel seatakse ohtu ka inimeste eneste ja nende pereliikmete, naabrite, korterikaaslaste elu ja turvalisus.

2.Kas KOV on võimalik maksta täiendavaid toetusi sihtrühma peredele nende kodude tuleohutumaks muutmiseks. Milliseid? Kui suures ulatuses?

Üldiselt on võimalik maksta toetusi ja seda peakski tegema. Väikestel valdadel on võimalused napimad, kuid suitsuandureid peaks KOV jagama pensionäridele, lasterikastele ja väikeste lastega peredele, puudega inimestele, samuti toimetulekutoetuse saajatele. Turvatelefonid, tulekustutid ja tulekustutustekid on järgmised, mida võiks võimaluse korral peredele jagada või siis viia ennem läbi küsitlus nõudluse kohta ning tuua kohale ja inimesed ostaksid ise välja.

3.Kas sihtrühma pered on kodu tuleohutuse suurendamiseks eraldatud (juhul kui eraldatakse) raha suutelised sihipäraselt kasutama? (ostma materjali, leidma töö teostaja, ..)

Arvan, et mitte kõik. Nad peaksid kindlasti esitama valda makstud arved materjalide kulu kohta. On oht, et eraldatud raha ei kasutata sihipäraselt. Tuleohutuse suurendamine oma kodus ei ole inimeste mõtetes. Mõeldakse, et ega meil midagi juhtuda saa.

4.Kas KOV on võimalik kinni maksta teenuseid (otse teenuseosutajale), mis suurendaksid sihtrühma kodude tuleohutust? (korstnapühkimine, küttekollete remont, ..)

Teenuse osutajale on võimalik tasuta tehtud tööde eest.

5.Kui päästeasutus koostöös KOV korraldaks sihtrühmale tuleohutuselase koolituse, siis selle läbiviimise vorm peaks olema:

- ✓ Loeng
- ✓ Loeng + individuaalne vestlus
- ✓ Grupitöö

Kas grupiks võiks olla üks pere?

Loengust üksi jääb väheks, kindlasti lisanduks veel vestlus ja koostöö grupis. On vaja levitada ja jagada voldikuid. Koolides ja asutustes näidata videofilme ning pärast tuleohutuselaste koolitusi võiks korraldada ka õppuste läbiviimist.

Grupiks võiks olla pere.

6.Kas sotsiaaltöötaja on nõus (kas ta tohib seda teha?) klienditeeninduse raames tegema vabatahtlikkuse korras selgitustööd sihtrühma hulgas, nende huvitavuse suurendamiseks tuleohutuselasel koolitamisel osalemiseks?

On ikka nõus, pealegi kui ta tahab aidata inimesi. Muidugi oleneb see sotsiaaltöötajast endast, töökohustuste hulgas seda pole.

7.Kas KOV sotsiaaltöötaja on praeguse töökoormuse juures suuteline tegema pidevat koostööd päästeasutusega? Kui on, siis mitu tundi nädalas?

Pidevat koostööd päästeasutusega teha kindlasti ei suuda, kuid kodukülastuste läbiviimisel ja kui isik tuleb asutusse vastuvõtule, saab selgitustööd ikka teha koolitusel osalemiseks jne. Sotsiaaltöötaja päevakava on iga päev erinev, erinevas kohas ja tihti venib tööpäev pikemaks. Vallamajas ollakse küllaltki vähe kohapeal.

Lisa 5. Intervjuu Lasva valla sotsiaalosakonna juhataja Tea Kallastega

Intervjuu: Tea Kallaste
sotsiaalosakonna juhataja
Lasva vald
30.04.2007 Lasva
Autori üleskirjutis

KOV võimalused tuleohutusalase olukorra parandamiseks Võrumaal.

1.Kas toimetulekutoetust saavate perede kodude halb tuleohutusalane olukord on sotsiaalprobleem? (Inimeste turvalisuse seisukohalt võetuna)

Inimese turvalisuse seisukohalt on tuleohutusalane olukord sotsiaalprobleem. Õnnetuste ärahoidmiseks on oluline, et kodudes oleks tagatud tuleohutusnõuded. Õnnetustejärgsed kahjud võivad muutuda palju suuremateks ja sel juhul on kindlasti vaja sekkuda omavalitsusel.

2.Kas KOV on võimalik maksta täiendavaid toetusi sihtrühma peredele nende kodude tuleohutumaks muutmiseks. Milliseid? Kui suures ulatuses?

Meie omavalitsus on toetanud inimesi küttekollete remontimisel ja elektrijuhtmestiku

väljavahetamisel, samuti oleme aidanud leida korstnapühkijat või pottseppa, et remontida küttekoldeid. Senini on küll omavalitsuse poole selliste muredega pöördunud eelkõige pensionärid ja puudega inimesed. Kindlaksmääratud toetusi selles valdkonnas ei ole ja suuruse ulatus ei ole ka kindlaks määratud. Senini on makstud toetusi 500 kroonist 1500 kroonini, käesolevast aastast on võimalik määrata kuni 3000 krooni suurusi toetusi. Suuremaid summasid on väikese eelarve tõttu raske määrata. Toimetulekutoetust saavad pered ei ole vastavasisuliselt toetusi taotlenud. Arvan, et meie omavalitsuses jääb siiski määravaks inimese enesepoolne initsiatiiv.

3.Kas sihtrühma pered on kodu tuleohutuse suurendamiseks eraldatud (juhul kui eraldatakse) raha suutelised sihipäraselt kasutama? (ostma materjali, leidma töö teostaja, ..)

Olen arvamusel, et paljudki pered sihtrühmast vajavad omavalitsusepoolset kaasaaitamist. Nad on võimelised (peaks olema inimese enese kohustus) leidma küll töö teostaja, kuid materjalide ost ja muu rahaline arveldamine vajab sekkumist. On üsna tõenäoline, et kaks kolmandikku ei kasutaks saadud vahendeid sihtotstarbeliselt.

4.Kas KOV on võimalik kinni maksta teenuseid (otse teenuseosutajale), mis suurendaksid sihtrühma kodude tuleohutust? (korstnapühkimine, küttekollete remont, ..)

Teatud määral küll, kuid mitte kogu summat. Olen arvamusel, et alati peab jääma taotlejale omaosalus. Kindlasti ei ole võimalik kõikide soove rahuldada – see muidugi sõltub summade suurusest ja eelkõige eelarve võimalustest.

5.Kui päästeasutus koostöös KOV korraldaks sihtrühmale tuleohutusosalase koolituse, siis selle läbiviimise vorm peaks olema:

- ✓ Loeng
- ✓ Loeng + individuaalne vestlus
- ✓ Grupitöö

Kas grupiks võiks olla üks pere?

Arvan, et loeng koos individuaalse vestlusega. Individuaalne lähenemine annab paremaid tulemusi. Inimesed on viibinud kaua aega eemal aktiivsest elutegevusest, st mingil määral ennast distantseerinud ühiskonnast. Selle tulemusena ei ole nad suutelised mõistma kõike, mis loengutel räägitakse. Seega tuleb räägitu hiljem individuaalse vestluse käigus lahti seletada.

6.Kas sotsiaaltöötaja on nõus (kas ta tohib seda teha?) klienditeeninduse raames tegema vabatahtlikkuse korras selgitustööd sihtrühma hulgas, nende huvitatuse suurendamiseks tuleohutusosalasel koolitamisel osalemiseks?

Koolitusel osalemist võib soovitada alati. Selgitustöö tegemiseks peaks aga sotsiaaltöötaja valdama rohkem infot, millest räägitakse ja miks on vajalik koolitusel osalemine. Võiks olla

mingit abimaterjali, mille toel oleks selgitustööd lihtsam teha.

7.Kas KOV sotsiaaltöötaja on praeguse töökoormuse juures suuteline tegema pidevat koostööd päästeasutusega? Kui on, siis mitu tundi nädalas?

Meie omavalitsuses töötab 3 sotsiaaltöötajat. Arvan, et oleme suutelised tegema koostööd päästeasutusega 4-6 tundi nädalas. Peame ennast üsna avatuteks ja valmis koostööks erinevate institutsioonidega, kui sellest tõuseb tulu meie kodanikele.

Lisa 6. Intervjuu Mõniste valla abivallavanema Merlika Niidumaaga

Intervjuu: Merlika Niidumaa

Abivallavanem

Mõniste vald

26.04.2007 Mõniste

Autori üleskirjutis

KOV võimalused tuleohutusalase olukorra parandamiseks Võrumaal.

1.Kas toimetulekutoetust saavate perede kodude halb tuleohutusalane olukord on ka KOV probleem? (Põhjenda)

Minu arvates otseselt see KOV probleem ei ole. Oma kodude tuleohutuks muutmiseks peavad ikka elanikud ise vaeva nägema. Asjasse peaks KOV sekkuma siis, kui toimetulekutoetust saav pere ei suuda mingil moel oma kodu korras hoida. Kui selline pere elab kortermajas võib selle pere kodu kehv tuleohutusalane olukord mõjutada kõrvaliste isikute heaolu ja tervist.

2.Millised oleks KOV rahalised võimalused sihtrühma kodude tuleohutumaks muutmisel? KOV eelarve kaudu? (suitsuandurid, tulekustutid, küttekollete remont, ..)

KOV rahalised võimalused ei ole kodude tuleohutuks muutmiseks piisavad. Leitakse küll vahendeid vastavates kompaaniates kaasa löömiseks, kuid otseselt mingeid toetusi

sihtrühmale selleks otstarbeks küll ei ole. Avariolukorras leitakse täiendavaid vahendeid küll, aga siis võib olla on juba hilja.

3. Millised oleks KOV võimalused tuleohutuslaste teadmiste suurendamiseks oma elanike hulgas? (kohalik leht, üritused, ..)

KOV-il on võimalik elanike tuleohutuslast teadlikkust tõsta infolehe ja vastavate ürituste kaudu. Oluline on korraldada vastavaid kampaaniaid ja õppusi koolis, sest laste kaudu liigub info kodudesse päris hästi. Pean vajalikuks elementaarsete oskuste treenimist elanikkonna seas, mida saab teha ürituste raames. Võik korraldada näiteks korstnapühkimise kampaania, kus osa kuludest maksab vald, osa elanik vms.

4. Milliste tegevustega oleks KOV võimalus oma haldusterritooriumil tuleohutuslast olukorda parandada? (määrused, eeskirjad, tegevusload, .. kontroll?)

Mina ei pea vajalikuks tuleohutuslaste olukorra reguleerimiseks vastavate määruste või eeskirjade kehtestamist KOV territooriumil. Probleem ongi kontrollis ja selles, et vastava määruse/eeskirjaga kaasnevad paratamatult rahalised kohustused elanikkonnale. Tuleohutuslast olukorda aitaks parandada uute munitsipaal/sotsiaalelamute ehitus. Arvan, et lähiaastatel oleks see isegi EL programmide toel mõeldav.

5. Millised oleks KOV kaudsed võimalused tuleohutuslaste olukorra parandamiseks? (planeeringud, infrastruktuur, sh veevõtukohad, ...)

KOV poolt on oluline tagada ka rasketele masinatele aastaringne juurdepääs kõikidele elamutele, st teede parandust ja talvist hooldust. Veevõtukohade väljaehitamine on samuti KOV ülesanne.

6. Kas tuleohutuslaste ennetustöö tulemuslikkuse suurendamiseks peaks KOV ja päästeasutuse vahel sõlmima koostöölepingu?

Kui tahetakse paremat/tihedamat koostööd ja tulemuslikumat ennetustööd teha, peaks sõlmima lepingu, kus on konkreetselt kirjeldatud poolte ülesanded, kohustused (ka rahalised). Leping annab teatud mõttes kindlustunde ja kohustab rohkem asjaga tegelema.

Lisa 7. Intervjuu Varstu vallavanem Rein Ansipiga

Intervjuu: Rein Ansip
Varstu vallavanem
27.04.2007 Varstu
Autori üleskirjutis

KOV võimalused tuleohutusalase olukorra parandamiseks Võrumaal.

1.Kas toimetulekutoetust saavate perede kodude halb tuleohutusalane olukord on ka KOV probleem? Kui, siis miks?

On kohaliku omvalitsuse probleem. KOV peab toetama vähekindlustatud inimesi. KOV on kohustus tagaga inimestele, kes ise selleks võimelised ei ole, elamispind.

2.Millised oleks KOV rahalised võimalused sihtrühma kodude tuleohutumaks muutmisel? KOV eelarve kaudu? (suitsuandurid, tulekustutid, küttekollete remont, ..)

Varstu vallal ei ole plaanis suurendada oma eelarveliste vahendite panustamist vähekindlustatud inimeste kodudesse. Olukorrale lähenetakse individuaalselt ja antakse erakorralist abi, milleks eraldatakse teatud summa raha igal eelarveaastal, et inimene saaks oma kodus edasi elada. On toetatud ka kütteseadmete remontimist. Üldjuhul peab inimene aru saama, et tema kodu tuleohutumaks muutmine on tema enda asi, kuid põhjendatud soovi korral ei ütelda abist ära.

3. Millised oleks KOV võimalused tuleohutuslaste teadmiste suurendamiseks oma elanike hulgas? (kohalik leht, üritused, ..)

Oleme kasutanud valla infolehte inimeste teadlikkuse tõstmiseks. Kirjutatud on kulupõletamise ohtlikkusest, samuti kuivade perioodide saabumisel oleme manitsenud inimesi ettavaatusele metsades liikumisel lahtise tule kasutamise osas. 2006. aasta sügisel organiseeris vald korstnapühkimist (inimesed ise maksid teenuse eest), infot levitasime kuulutuste ja vallatöötajate kaudu. Koolituse organiseerimine on küsitav, kuna inimene arvab, ega minuga seda ei juhtu ja ta ei viitsi kohale tulla. Kodukülastus oleks efektiivsem.

4. Milliste tegevustega oleks KOV võimalus oma haldusterritooriumil tuleohutuslast olukorda parandada? (määrused, eeskirjad, tegevusload, .. kontroll?)

Eeskirjadega ei maksa liiale minna. Prahi põletamist ei ole mõtet ära keelata, tuleks jälgida ja selgitada, et tehtaks ohutult. Heakorraeeskirjadega saab territooriumi üldist korrasolekut reguleerida, mis iseenesest vähendab tulekahju tekkimise võimalus.

5. Millised oleks KOV kaudsed võimalused tuleohutuslaste olukorra parandamiseks? (planeeringud, infrastruktuur, sh veevõtukohtad, ...)

Mida põhjalikum planeering ja infrastruktuur, seda parem tuleohutuslaste olukord. Kõik sõltub rahast. Maapiirkondades on infrastruktuuri väljaehitamisega raskusi. Viimastel aastatel on suurenenud kohalike teede remontimiseks mõeldud riigipoolsed investeeringud ja tulevikus saab rahalist toetust veevõtukohtade ja nende juurdesõiduteede rajamiseks EL fondidest.

6. Kas tuleohutuslaste ennetustöö tulemuslikkuse suurendamiseks peaks KOV ja päästeasutuse vahel sõlmima koostöölepingu?

Leping võiks olla, siis on asjad selged, mida keegi teeb. Selles saab lahti kirjutada mõlemapoolsed kohustused. Pikemat perspektiivi silmas pidades, on hiljem parem hinnata, mis tehtud ja mis tegemata.